

Analyse behoeftepeiling opvoedingsondersteuning bij ouders van pubers

Inhoud analyse

1.1 Inleiding	blz. 2
1.2 Ervaring en beleving van opvoedingsproblematiek door ouders	blz. 6
1.3 Behoeftpeiling voor een cursus opvoedingsondersteuning	blz. 10
1.4 Specifieke opvoedthema's	blz. 13
1.5 Praktische vormgeving	blz. 26

Paragraaf 1.1: Inleiding

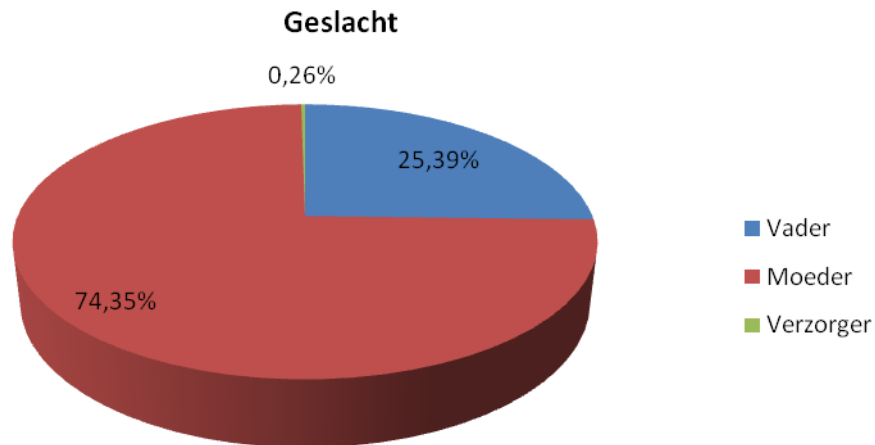
In dit gedeelte van het verslag analyseren wij de behoeften van ouders naar een cursus voor opvoedingsondersteuning aan de hand van de uitkomsten van het onderzoek. Daarnaast zullen we ook de bevindingen van de pubers hierbij betrekken. We zullen conclusies trekken en verbanden leggen, opmerkelijke resultaten benoemen, waarmee we kunnen komen tot een basis voor de opzet van de te ontwikkelen cursus opvoedingsondersteuning voor stichting Schuilplaats.

In onderstaande tabel geven wij de respons van het onderzoek onder ouders weer. Zoals te zien ligt de respons van het onderzoek onder ouders op 32%, deze uitkomst is boven onze verwachting. Met name omdat we voorafgaand aan het enquêteren ons minimum respons gesteld hadden op een respons van 300 enquêtes van de ouders, wat neer komt op een percentage van 25,19%. Dit aantal hebben we door de 32% respons ruim behaald. Hieruit kunnen wij concluderen dat het thema 'opvoeding' door ouders als relevant lijkt te worden ervaren.

Uitgezette enquêtes	1191	100%
Respons	382	32%

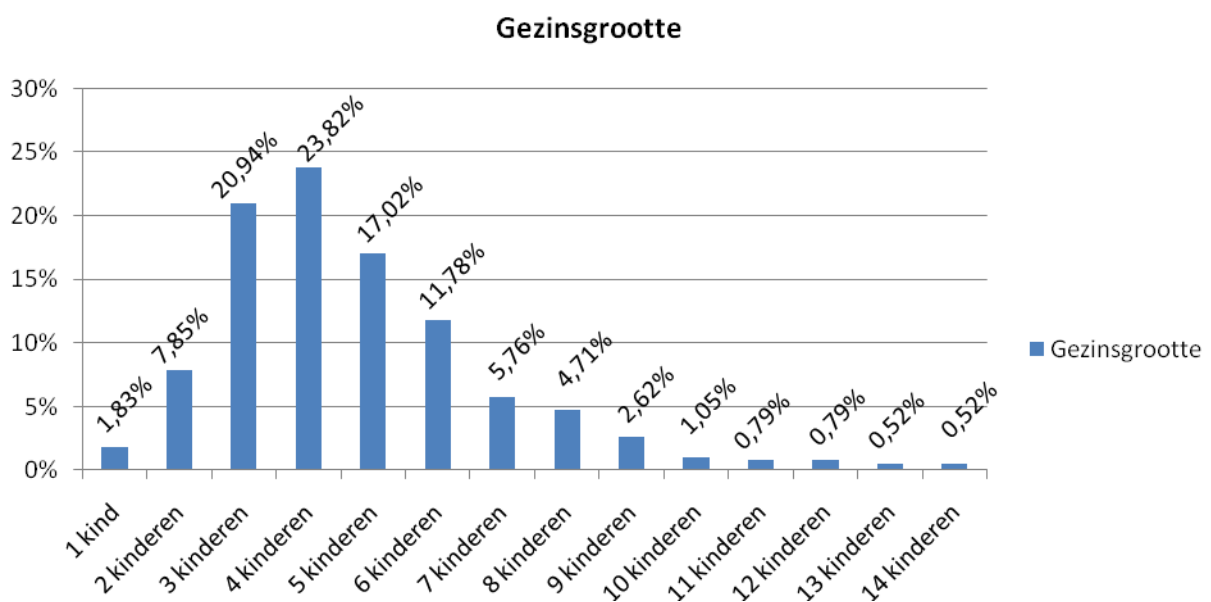
Voor de puberenquête hebben we 232 pubers benaderd, via verschillende middelbare scholen. De respons op deze enquête is 100%. De respons is zo groot doordat we de enquêtes persoonlijk bij de pubers hebben afgenomen. Er zijn niet meer enquêtes uitgezet dan afgenomen.

Hieronder geven we twee diagrammen weer, die inzicht geven in de doelgroep waaruit onze respons van de ouderenquête bestaat.



Figuur 1

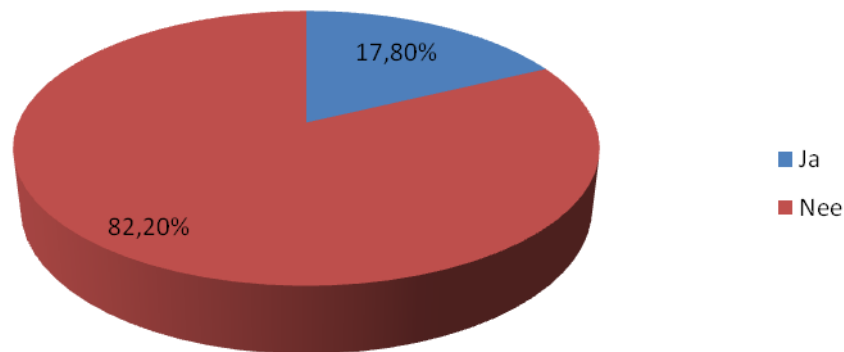
Zoals hierboven in figuur 1 is te zien hebben meestal de moeders de enquête ingevuld. Enerzijds kan dit een negatieve invloed hebben op de betrouwbaarheid, omdat het een eenzijdig beeld zou kunnen geven van enkel de belevingen van de moeders. Anderzijds zien wij ook vaak dat moeders meestal in het gezin aanwezig zijn binnen de christelijke gezinnen. Dit zou kunnen betekenen dat we juist meer een evenwichtiger beeld hebben, omdat de moeders vaak intensiever met de opvoeding van hun pubers bezig zijn en daardoor ook een groter deel van de moeilijkheden zouden kunnen beleven.



Figuur 2

In figuur 2 staat de gezinsgrootte weergegeven van de ondervraagde ouders. We zien dat de meeste ondervraagde gezinnen drie, vier of vijf kinderen hebben. Hieruit kunnen we opmaken dat christelijke gezinnen groter zijn dan reguliere Nederlandse gezinnen. Het landelijk gemiddelde lag op 4 maart 2008 op 1,7 kinderen, aldus het RIVM. Dit gegeven heeft ons inziens geen gevolgen voor de uitkomsten van ons onderzoek. Nadere conclusies met betrekking tot gezinsgrootte en bijvoorbeeld behoefte aan opvoedingsondersteuning zullen verderop in het verslag naar voren komen.

Opvoedingsondersteuning in het verleden

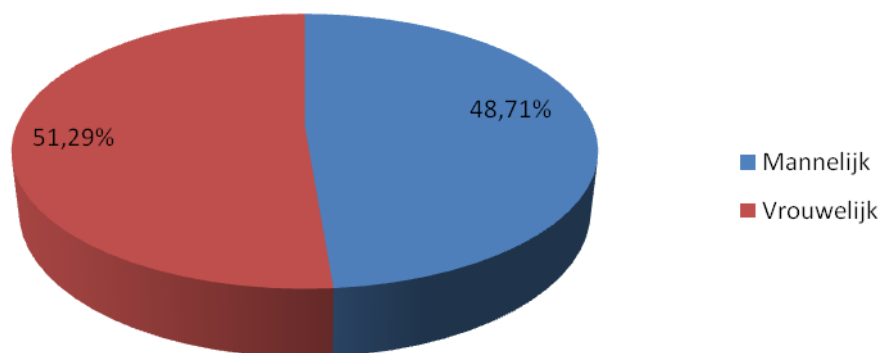


Figuur 3 – uitkomst vraag 3 enquête

Uit figuur 3 blijkt dat merendeel van de ouders nog geen opvoedingsondersteuning heeft ontvangen. Opvallend vinden wij dat een relatief groot (17,80%) deel van de ouders in het verleden opvoedingsondersteuning heeft gehad. Deze constatering vinden wij belangrijk om mee te nemen in de verdere analyse, deze kunt u vinden bij het gedeelte dat gaat over de behoefte van ouders aan een cursus voor opvoedingsondersteuning.

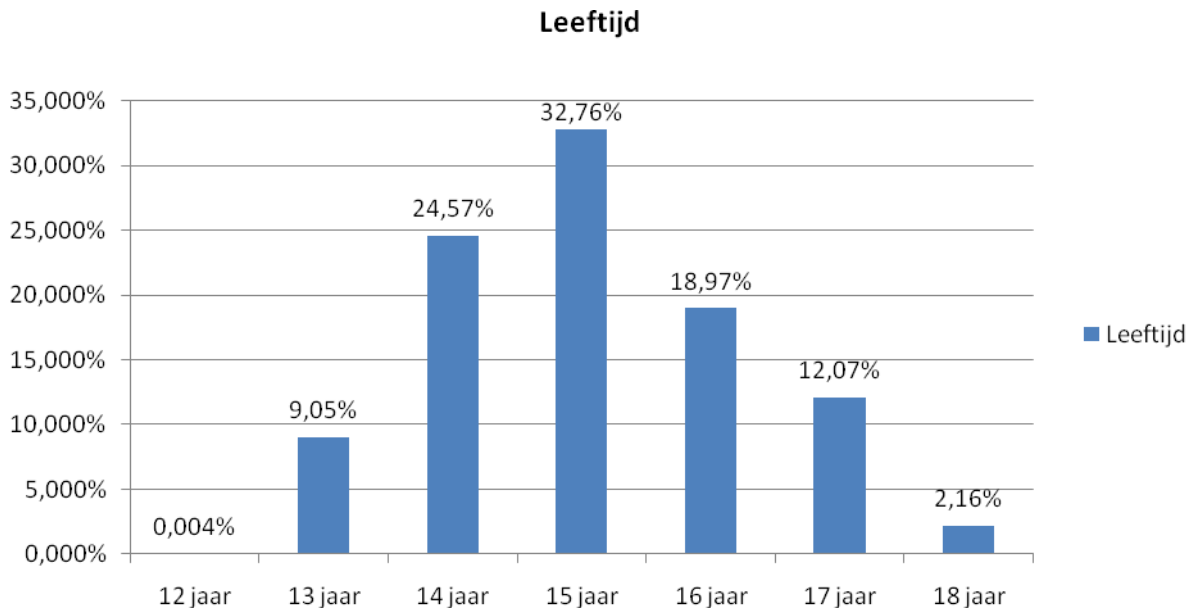
Hieronder geven we twee diagrammen weer, die inzicht geven in de doelgroep waaruit onze respons van de puberenquête bestaat.

Geslacht



Figuur 4

Zoals hierboven in figuur 4 is te zien hebben we te maken met een gelijke verdeling tussen mannelijke en vrouwelijke geënquêteerden.



Figuur 5

In figuur 5 staat de leeftijd van de pubers omschreven. We zien dat de meeste pubers, die hebben meegewerkt aan ons onderzoek, de leeftijd van 15 jaar hebben. De gemiddelde leeftijd van 15 jaar en de voldoende spreiding tussen 12 en 18 jaar, geeft ons een evenwichtig beeld over de bevindingen van de pubers.

Betrouwbaarheid – ouderenquête

Wij achten de ouderenquête als betrouwbaar. Alle respons is volledig, omdat de vragen in de digitale versie van de enquête verplicht waren om in te vullen. Onvolledig ingevulde schriftelijke enquêtes hebben we niet meegerekend als respons, er vanuitgaande dat onvolledig ingevulde enquêtes de betrouwbaarheid van het onderzoek negatief zouden beïnvloeden. Dit geeft een betrouwbaar beeld voor de resultaten van het onderzoek. Doordat de respons 32% bedraagt, zijn de resultaten van het onderzoek relatief betrouwbaar. We schatten in dat we een redelijk volledig beeld hebben van de behoefte van ouders van pubers naar een cursus voor opvoedingsondersteuning. De anonimiteit van de enquête heeft de betrouwbaarheid van de enquête vergroot. Ouders hebben op deze wijze meer mogelijkheid en ruimte om hun persoonlijke ervaringen (moeilijkheden) in de opvoeding van hun pubers te vertellen, omdat ze niet achterhaald konden worden. Het was mogelijk om de enquête schriftelijk of digitaal in te vullen. Dit heeft als gevolg dat we ook ouders die digitaal niet of nauwelijks bereikbaar zijn, toch hebben bereikt. Dit maakt dat we een evenwichtig beeld hebben gekregen, omdat we ook hierdoor verschillende soorten ouders hebben bereikt. In het onderzoek gaat het om een zeer specifieke doelgroep, namelijk christelijke ouders. Bij de enquêtes hebben we wel geprobeerd deze doelgroep zo breed mogelijk te benaderen. Hierbij valt te denken aan verschillende soorten gezinnen wat betreft gezinsgrootte, stad- en platteland gezinnen, kerkelijke achtergronden.

In de schriftelijke enquête was vraag 14 een foutieve vraag. Er was namelijk verschil tussen de keuze mogelijkheden van de antwoorden tussen de schriftelijke en de digitale versie. We hebben bij de schriftelijke versie de keuze mogelijkheid voor het omgaan met relatievorming bij pubers per ongeluk gewist. Door deze fout konden we bij de digitale versie deze optie niet mee rekenen om de betrouwbaarheid op peil te houden.

Betrouwbaarheid – puberenquête

Wij achten de puberenquête als redelijk betrouwbaar. We hebben een brede groep pubers weten te bereiken doordat we verschillende leeftijdscategorieën hebben ondervraagd. Alle enquêtes die we hebben gebruikt voor ons onderzoek waren volledig ingevuld. Hieruit kunnen we concluderen dat we een volledig beeld hebben gekregen over de belevingen van de pubers met betrekking tot de opvoeding door hun ouders. Deze conclusie wordt voor ons nog eens extra bevestigd doordat de verdeling tussen jongens en meiden evenredig is. De beantwoording van de vragen is ons inziens hierdoor goed in balans.

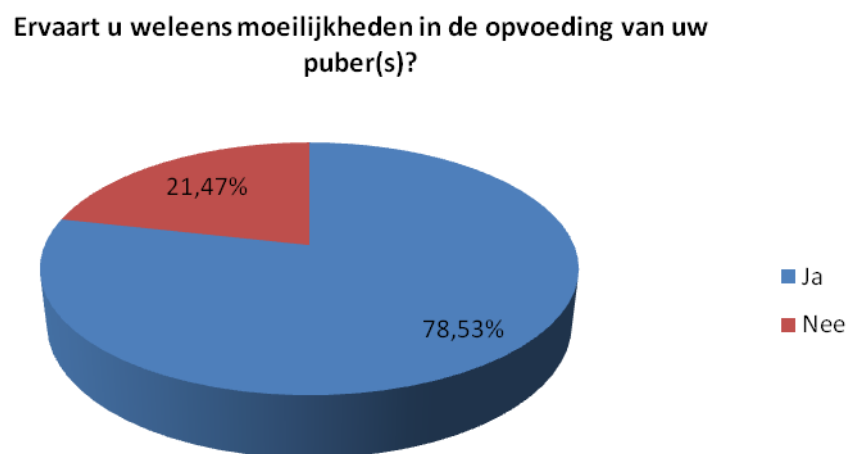
Daarnaast willen we ook aanstippen dat we te maken hebben met een groep pubers. Hierdoor moeten we rekening houden met het eigen belang dat de pubers voor ogen kunnen hebben gehad bij de beantwoording van de vragen. Als voorbeeld willen de vraag over mediagebruik gebruiken. De vraag is of de pubers willen dat hun ouders echt leren om anders om te gaan met hun mediagebruik of dat ze hiermee bedoelen dat ze enkel hun eigen zin krijgen (geen grens aan mediagebruik). We gaan er vanuit dat het merendeel van de pubers de enquête serieus ingevuld heeft. Toch willen we voorzichtig zijn en hierbij een kanttekening plaatsen dat er ook een deel pubers zouden kunnen zijn die de enquête niet serieus ingevuld hebben. Een reden hiervoor zou bijvoorbeeld kunnen zijn dat de pubers het invullen van de enquête als een leuke onderbreking van de les hebben ervaren of dat zij een andere gezinssituatie hebben geschetst dan de echte gezinssituatie waar ze uit komen.

Overig

In de analyse van de onderzoeksgegevens zullen de antwoorden van vraag 3 van de ouderenquête niet worden opgenomen. Hiervoor hebben we gekozen omdat deze vraag naderhand geen relevante informatie blijkt toe te voegen. Dit betreft de vraag 'heeft u kinderen in de puberteit?' Deze vraag had als doel om ons en de ouders inzicht te geven of de ouders de enquête verder moesten invullen. Deze vraag kwam voort uit onze eerste doelstelling voor het benaderen van de ouders door middel van informatie avonden, dan zouden we vooraf niet zeker zijn of de ouders te maken hadden met eigen pubers. Achteraf hebben we een andere benaderingswijze bedacht, waardoor de ouders die door ons werden benaderd sowieso minstens een puber zouden opvoeden.

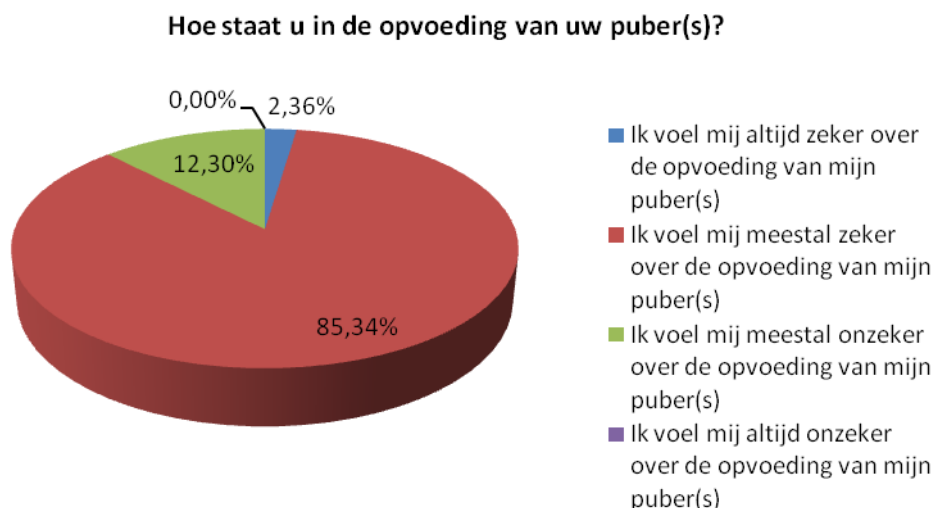
Paragraaf 1.2: Ervaring en beleving van opvoedingsproblematiek door ouders

In de enquête hebben we de ouders gevraagd naar de beleving van (moeilijkheden in) de opvoeding van hun pubers. De resultaten hiervan hebben we in de onderstaande analyses en diagrammen uitgewerkt.



Figuur 6 – uitkomst vraag 5 enquête

Zoals is te zien in figuur 6 ervaart 78,53% van de ondervraagde ouders weleens moeilijkheden in de opvoeding van hun puber(s). Wij gaan er vanuit dat dit een reëel beeld is, omdat opvoeden van pubers anno 2010 geen makkelijke taak is. Dit baseren we op het veranderende moraal van de opvoeders, wat gevolgen heeft op de opvoeding van pubers. En daarnaast de toenemende druk die ouders ervaren in de opvoeding van hun pubers.¹ Ook naar aanleiding van de gesprekken die we hebben gehad met opvoedingsdeskundigen en de literatuurstudie die wij hebben gedaan, kunnen wij ons in dit percentage vinden. De verwachting dat meer als tweederde van de ouders weleens moeilijkheden ervaart in de opvoeding van hun puber(s), wordt hierdoor bevestigd. Deze 78,53% zijn ons inziens niet meteen de ouders die ook hulp bij de opvoeding van hun puber(s) zouden moeten krijgen, maar doordat we een algemene vraagstelling hebben gebruikt, omvatten we de gehele groep ondervraagde ouders. Daarnaast willen we niet vergeten dat opvoeden nu eenmaal niet altijd over rozen gaat en dat ouders normaal gesproken wel eens moeilijkheden zullen ervaren. Vanuit deze beredenering zouden we zelfs kunnen stellen dat de 21,47% die geen moeilijkheden ervaart vraagtekens oproept. En wel achter de vragen 'met wat voor puber(s) hebben deze ouders te maken?' en 'wat verstaan ouders onder het ervaren van moeilijkheden?'. Wat betreft ons onderzoek kunnen we door de uitkomst van deze resultaten vaststellen dat er opvoedingsmoeilijkheden worden ervaren. Dit zou kunnen betekenen voor ons onderzoek dat er behoefte zou kunnen zijn aan een cursus voor opvoedingsondersteuning voor ouders van pubers.



Figuur 7 - uitkomst vraag 6 enquête

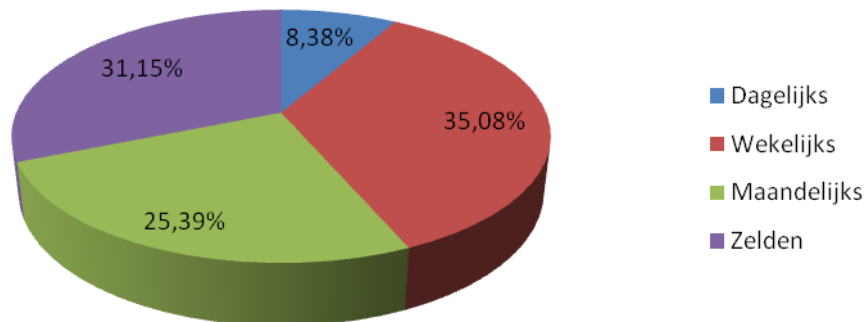
De ondervraagde ouders hebben antwoord gegeven op de vraag hoe zij in de opvoeding van hun puber(s) staan. Wij kunnen tevreden zijn over het percentage van 85,34% uit figuur 5 van de ouders die meestal zeker zijn over de opvoeding van hun puber(s). Hieruit concluderen wij dat dit gedeelte van de ondervraagde ouders geen dringende opvoedingsnood lijkt te hebben. We zouden kunnen stellen dat de opvoeding door deze ouders goed verloopt, doordat ze zeker zijn over de wijze waarop zij hun puber(s) opvoeden. Door deze uitkomst wordt de situatie onder ouders van pubers zichtbaar. We zien namelijk ook dat er een percentage van 12,30% van de ouders meestal onzeker is over de opvoeding van hun puber(s). Hieruit concluderen wij dat ongeveer 47 ouders, van de in totaal 382 ondervraagde ouders, ons inziens zeker in aanmerking komen voor (opvoeding)ondersteuning, in wat voor vorm dan ook. Wij maken hieruit op dat de situatie onder ouders van pubers schrijnender is, doordat we niet hadden verwacht dat de uitkomst 12,30% zou zijn. Dit hadden we in eerste instantie dan ook niet verwacht. Voor ons bevestigt deze uitkomst wel de noodzaak om ook specifiek voor stichting Schuilplaats, met als doelgroep deze christelijke ouders, een cursus voor

¹ Spangenberg, Frits; Lampert, Martijn. *De grenzeloze generatie. Hoofdstuk 5.*

opvoedingsondersteuning te ontwikkelen. Daarnaast maken wij ons zorgen over de onzekerheid die deze groep ouders ervaart. Wij vragen ons af wat de achtergrond hiervan is; is dit een trend die bij de maatschappelijke ontwikkelingen hoort? Of komt dit door de jaren heen steeds naar voren? Wanneer dit percentage stijgend blijkt te zijn, zien wij hierin grote gevolgen in de toekomst voor ouders, pubers en de hulpverlening. Nader onderzoek zou hierover meer informatie kunnen verstrekken.

Op de vraag of dit percentage ouders ook daadwerkelijk behoefte heeft aan een cursus en of ze zouden deelnemen, komen we verderop in deze analyse terug.

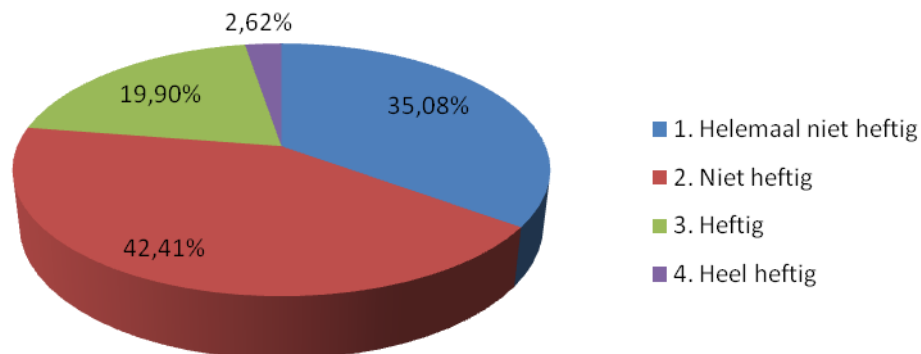
Hoe vaak ervaart u moeilijkheden in de opvoeding van uw puber(s)?



Figuur 8 - uitkomst vraag 18 enquête

Uit figuur 8 is te zien dat de grootste groep van de ondervraagde ouders (35,08%) wekelijks moeilijkheden ervaart in de opvoeding van hun puber(s), gevolgd door 25,39% van de ouders die maandelijks moeilijkheden ervaren. Het kleinste deel (8,38%) van de ouders ervaart dagelijks moeilijkheden. Opnieuw kunnen we hieruit opmaken dat ouders in de opvoeding van hun puber(s) tegen allerlei moeilijkheden aanlopen, of ze nu wel of geen behoefte hebben aan opvoedingsondersteuning. Zoals we bij figuur 6 omschreven hebben, is het opvoeden van pubers in de huidige maatschappij niet makkelijk.

Kunt u een cijfer geven aan de heftigheid van de moeilijkheid die u ervaart in de opvoeding van uw puber(s)?



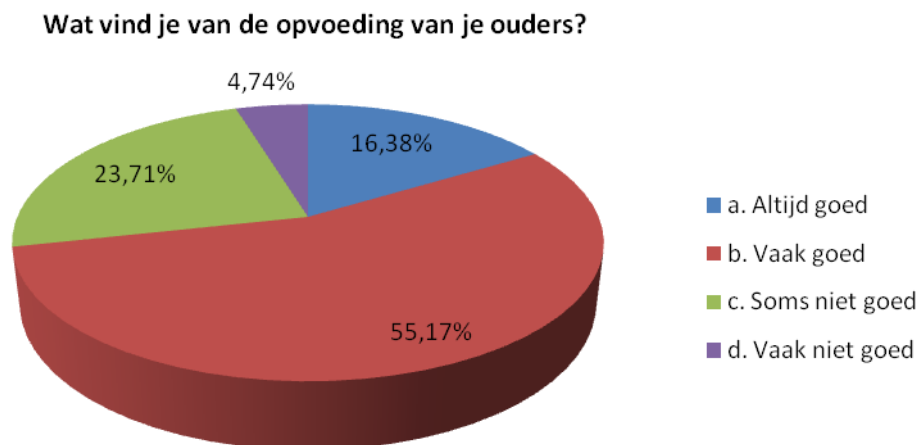
Figuur 9 - uitkomst vraag 19 enquête

In figuur 9 komt naar voren dat merendeel van de ondervraagde ouders de opvoeding van hun puber(s) beoordelen als helemaal niet heftig of niet heftig (resp. 35,08% en 42,41%). Het andere deel van de ouders ervaart de opvoeding van hun puber(s) als heftig tot zeer heftig (resp. 19,90% en 2,62%). Zoals we in bovenstaande figuren 7 en 8 konden zien dat opvoeden van pubers een behoorlijke taak is, waarin moeilijkheden zeker ook ervaren worden, zien we dat minder terug in figuur 9. Een conclusie die we hieruit kunnen trekken is dat ouders wel moeilijkheden ervaren, maar dat voor veel ouders telt dat ze deze moeilijkheden niet als problematisch ervaren.

Wanneer we de resultaten uit figuur 7, 8 en 9 aan elkaar koppelen, zien wij een opvallende uitkomst. Van de ondervraagde ouders (12,30%) die aangaven meestal onzeker te zijn over de opvoeding van hun puber(s), gaven 14 ouders aan maandelijks moeilijkheden te ervaren en 12 ouders ervaren wekelijks moeilijkheden, maar geen een van de ouders geeft aan dagelijks moeilijkheden te ervaren. Ook wanneer we kijken naar het cijfer dat de ouders, die meestal onzeker zijn over de opvoeding van hun puber(s), geven aan de heftigheid van het opvoeden, roept dat verwarring op; 20 ouders gaven een 1, 23 ouders gaven een 2 en maar 5 ouders gaven een 3, terwijl een 4 door deze groep ouders niet werd gegeven. *(In onze vraagstelling staat vermeld dat 1 helemaal niet heftig is en 4 heel heftig is.)* Vanuit deze resultaten zouden we een opvallende conclusie kunnen trekken dat ouders die meestal onzeker zijn, de opvoeding als minder heftig en minder frequent moeilijkheden ervaren. Deze uitkomst vinden wij opvallend, omdat gebleken is uit onderzoek dat onzekerheid van ouders grote invloed kan hebben op de kinderen.² Juist pubers hebben grote behoeften aan duidelijkheid en grenzen die gesteld worden door hun ouders. Onzekere ouders hebben vaak moeite met het stellen van grenzen en het geven van duidelijkheid. Hierdoor zouden opvoedingsmoeilijkheden bevestigd kunnen worden. Door bovenstaande beredenering vragen wij ons af of deze groep ouders wel een reële kijk hebben op hun beleving en manier van opvoeden.

Visie van pubers op de opvoeding

We hebben de pubers gevraagd naar hun beleving van de opvoeding die zij van hun ouders krijgen. De resultaten staan in onderstaande diagram weergegeven.



Figuur 10

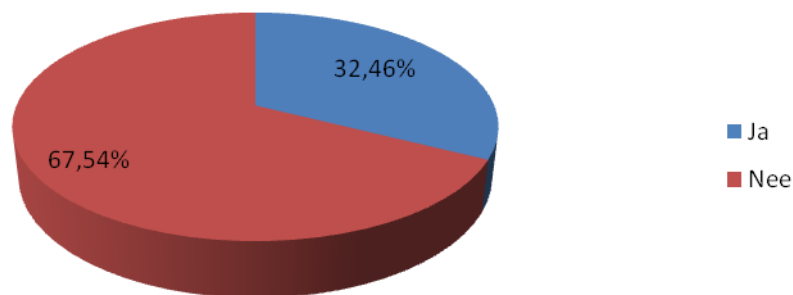
Wij zijn tevreden met de resultaten uit figuur 10, waarin 55,17% van de pubers, dit is meer dan de helft ondervraagden, aan konden geven de opvoeding van hun ouders 'vaak goed' te vinden. Hieruit concluderen wij dat meer dan de helft van de ondervraagden pubers tevreden zijn over de manier waarop zij door hun ouders opgevoed worden. Daarnaast zien wij ook wel het percentage van

² Spangenberg, Frits; Lampert, Martijn. *De grenzeloze generatie*. Blz. 96 en 97.

23,71% die de opvoeding toch 'soms niet goed' vinden. Bij de percentages van 'soms niet goed' en 'vaak niet goed' beseffen we dat pubers deze enquête hebben ingevuld. Waardoor wij automatisch terugdenken aan onze literatuurstudie, waarin ook duidelijk naar voren komt dat pubers graag afgeven op hun ouders, school en dus ook op hun opvoeding. Toch schrikken wij wel van de uitkomst van 4,74% van de pubers ook 'vaak niet goed' als antwoord moet geven. Deze uitkomst vinden wij zorgwekkend en we zouden vraagtekens kunnen zetten bij de situatie waarin deze pubers opgroeien. Maar door ontbrekende informatie kunnen wij hierover geen conclusies trekken en is nader onderzoek nodig om hier meer inzicht in te krijgen.

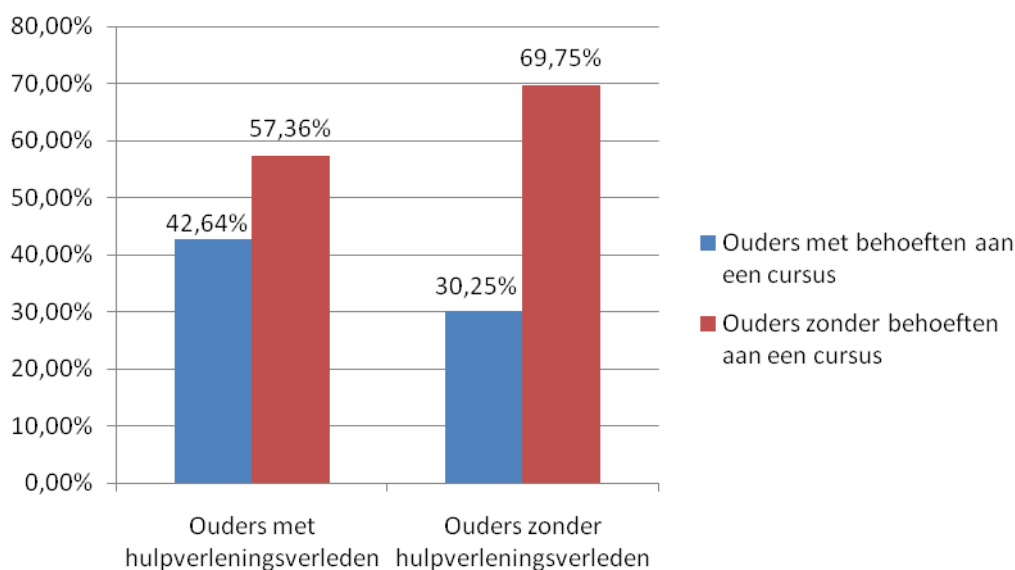
Paragraaf 1.3: Behoefteteiling voor een cursus opvoedingsondersteuning

Mocht stichting Schuilplaats een cursus voor opvoedingsondersteuning aan ouders van pubers ontwikkelen, zou u daar behoefte aan hebben?



Figuur 11 - uitkomst vraag 20 enquête

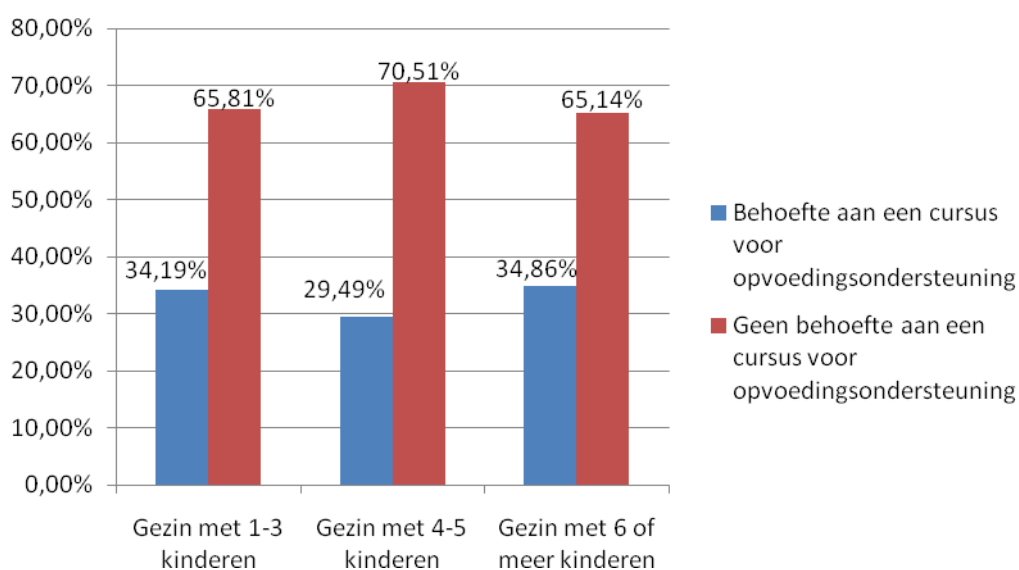
Naar verwachting zegt het merendeel van de ondervraagde ouders geen behoeften te hebben aan een cursus voor opvoedingsondersteuning. Eigenlijk is dit wel een opluchting voor ons. Blijkbaar voelen de meeste ouders zich goed bij de opvoeding van hun puber(s). Toch is het percentage dat behoeften heeft nog aardig hoog, dat beslaat bijna een derde van de ondervraagde groep ouders (32,46%). Hieruit concluderen wij dat dit percentage ons reden genoeg geeft om een cursus op te zetten voor ouders van pubers, omdat er uit het onderzoek blijkt dat er opvoedingsnood is bij ouders.



Figuur 12 – Verschil behoeften gerelateerd aan hulpverleningsverleden

Uit bovenstaande figuur 12 komt naar voren dat ouders met hulpverleningsverleden meer behoeften hebben aan een cursus voor opvoedingsondersteuning (42,64%), dan ouders zonder hulpverleningsverleden (30,25%). Dit zou kunnen betekenen dat ouders met hulpverleningsverleden meer problemen ervaren in de opvoeding of dat zij de drempel lager vinden om hulp te vragen. Hieruit concluderen wij dat het van belang is om de drempel voor een cursus opvoedingsondersteuning zo laag mogelijk te houden. Daarnaast is het belangrijk om aandacht te hebben voor de achtergronden van ouders met hulpverleningsverleden die de cursus willen volgen. Om op deze manier steeds terugkerende cliënten een meer passende vorm van hulpverlening aan te bieden.

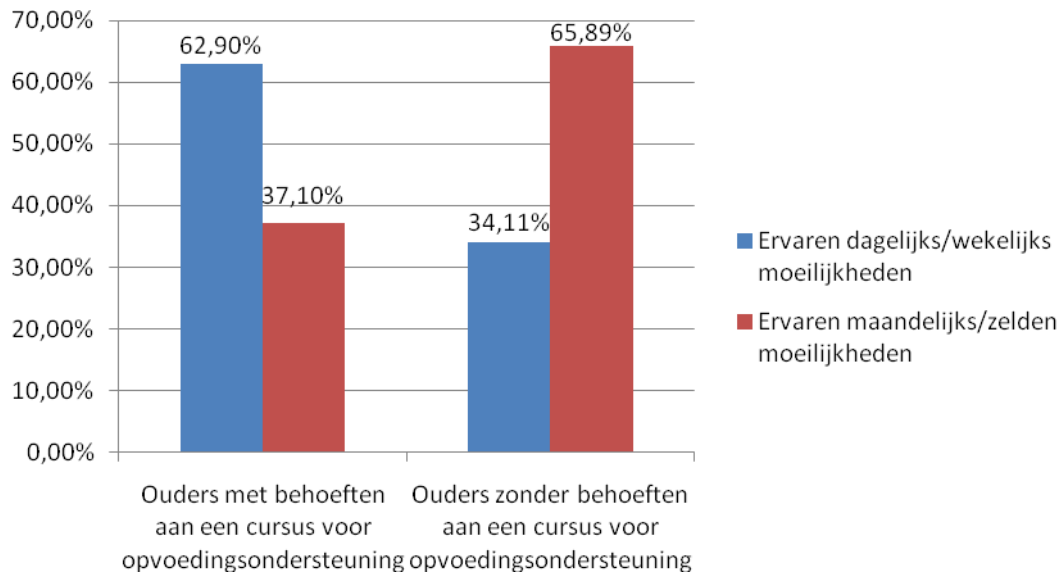
Een vraag die tijdens het uitwerken van de onderzoeksgegevens naar boven kwam was of er verband bestaat tussen de behoeften van ouders aan een cursus voor opvoedingsondersteuning en de gezinsgrootte. We hebben het antwoord op deze vraag uitgewerkt in het onderstaande figuur.



Figuur 13 - Verband behoefte opvoedingsondersteuning en gezinsgrootte

Zoals in bovenstaand figuur is te zien geven de gegevens uit ons onderzoek aan dat er weinig tot geen verband bestaat tussen de gezinsgrootte en de behoefte aan opvoedingsondersteuning. We zien in de grafiek bij gezinnen met vier tot vijf kinderen een kleine daling in het percentage dat behoefte heeft aan een cursus voor opvoedingsondersteuning, maar wij verwachten dat dit meer een toevallige uitkomst is dan dat er een speciale betekenis aan dit getal toegekend zou kunnen worden.

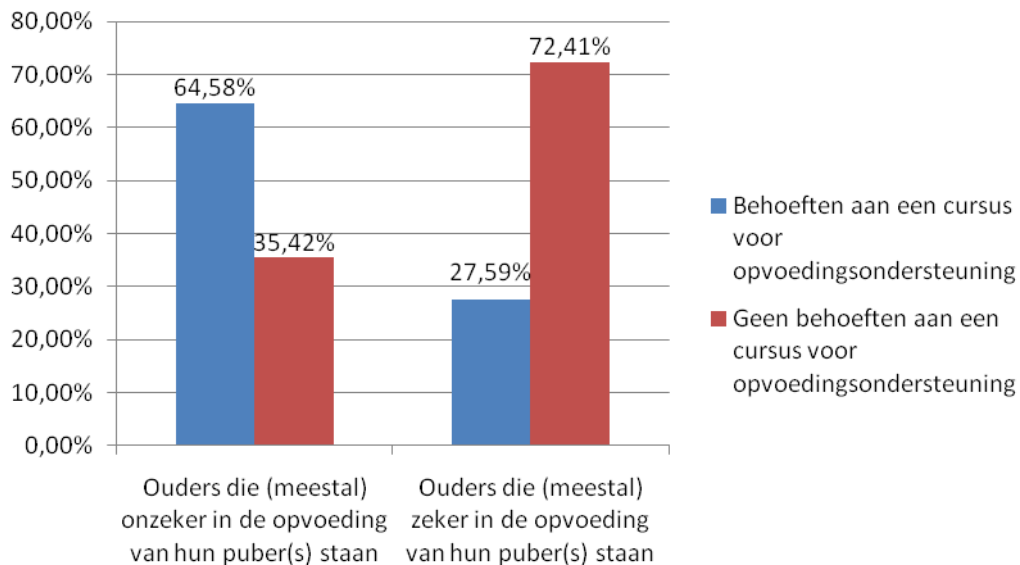
Daarnaast hebben we gekeken naar het verband tussen de behoeften van ouders aan een cursus voor opvoedingsondersteuning en de frequentie van moeilijkheden die ouders ervaren. De resultaten hebben we in onderstaande grafiek opgenomen.



Figuur 14 - Verband behoeften van ouders en frequentie ervaren moeilijkheden

Een belangrijke conclusie die we uit deze resultaten kunnen trekken is dat hoe vaker ouders moeilijkheden ervaren, hoe groter de behoefte aan opvoedingsondersteuning is. 62,90% van de ondervraagden die behoeften hebben aan een cursus voor opvoedingsondersteuning ervaren dagelijks/wekelijks moeilijkheden. Het percentage dat geen behoeften heeft aan een cursus voor opvoedingsondersteuning ervaart bijna de helft (34,11%) minder dagelijks/wekelijks moeilijkheden. Deze uitkomst bevestigt onze verwachtingen dat er een relatie bestaat tussen een hoge frequentie van ervaren van moeilijkheden en behoeften aan een cursus voor opvoedingsondersteuning.

Onzekerheid van ouders, ook al eerder in deze analyse besproken, kon volgens ons een reden zijn om behoeften te hebben aan een cursus voor opvoedingsondersteuning. In het onderstaande figuur hebben wij de uitkomst van de berekening uitgewerkt.



Figuur 15 - Verband tussen behoeften aan opvoedingsondersteuning en onzekerheid van ouders

Uit figuur 15 kunnen we concluderen dat onzekere ouders meer behoeften blijken te hebben aan opvoedingsondersteuning in verhouding tot relatief zekere ouders. Dit is een bevestiging van onze verwachting en onze beredenering bij figuur 7, 8 en 9. We trekken hieruit de conclusie dat onzekere ouders (en dus opvoedingsonzekerheid) een groot gedeelte van de doelgroep voor de cursus voor opvoedingsondersteuning aan ouders van pubers vormt.

Paragraaf 1.4: Specifieke opvoedthema's

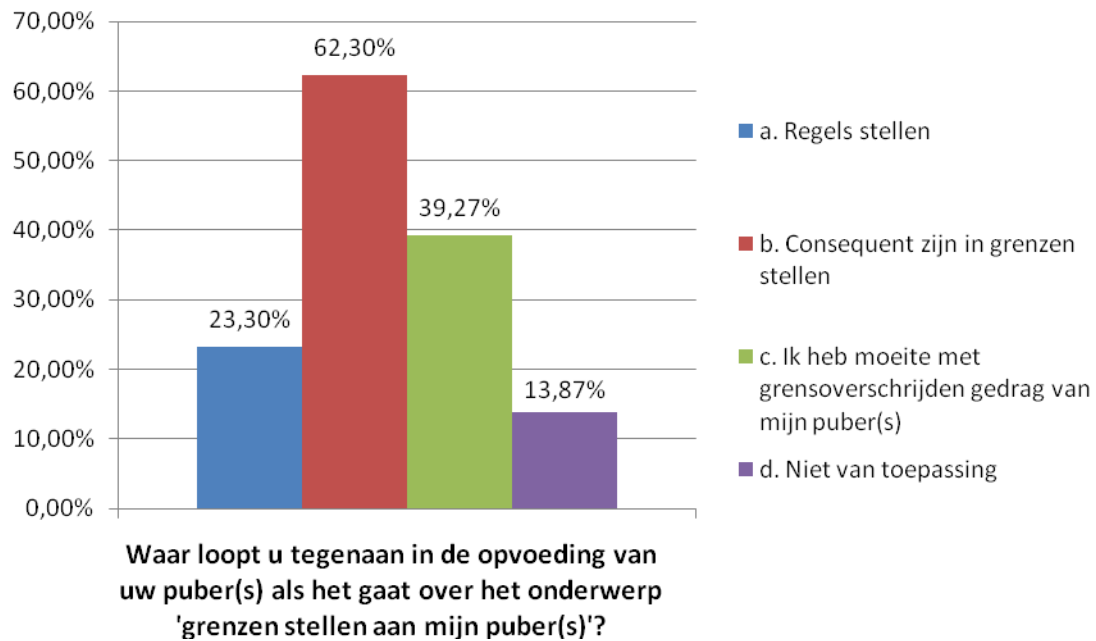
In onderstaande figuren (figuur 16 tot en met 23) wordt inzichtelijk gemaakt tegen welke thema's ouders van pubers aanlopen in de opvoeding. De daarbij horende vragen hebben wij specifiek gericht op een thema. Iedere vraag/ figuur is gekoppeld aan een opvoedthema, waarbij de ondervraagde ouders een keuze mogelijkheid hadden van 3 á 4 opties per vraag. Daarnaast komt ook naar voren welke thema's pubers belangrijk vinden die hun ouders zouden moeten leren in een cursus voor opvoedingsondersteuning.

We hebben een keuze gemaakt voor deze opvoedingsthema's, nadat wij een inventarisatieonderzoek hebben gedaan bij de medewerkers van stichting Schuilplaats. Naar aanleiding van wat zij signaleren bij ouders van pubers wat betreft opvoedingsthema's, hebben wij de vragen opgesteld. Wij concluderen dat we op deze wijze het nauwkeurigste aan kunnen sluiten bij de doelgroep, christelijke ouders, die stichting Schuilplaats voor ogen heeft als potentiële deelnemers van de te ontwikkelen cursus voor opvoedingsondersteuning.

Bij de antwoordopties in de diagrammen zult u verschillende keren de optie 'niet van toepassing' tegen komen. De keuze 'niet van toepassing' houdt in dat ouders geen moeilijkheden ervaren wat betreft een specifiek opvoedingsthema.

Grenzen stellen

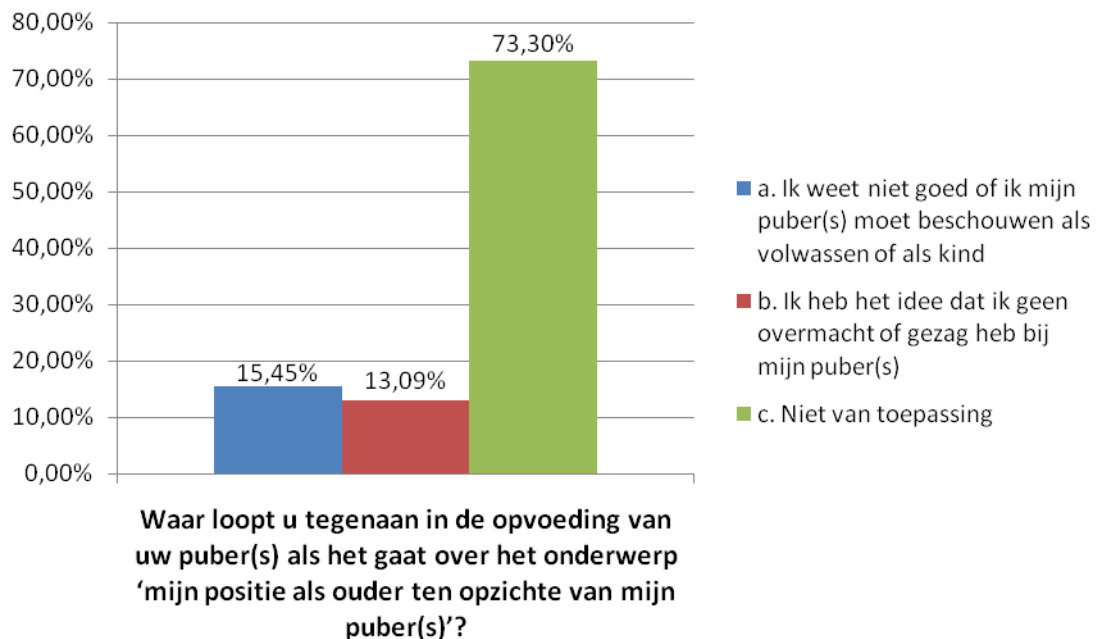
Het lijkt een algemeen bekend fenomeen dat pubers grenzen zoeken. Het stellen van grenzen, het hanteren van deze grenzen en het bijstellen van grenzen kan een lastige opgave zijn voor ouders. We hebben onderzocht welke moeilijkheden precies ervaren worden op dit gebied. De resultaten zijn uitgewerkt in onderstaand diagram.



Figuur 16 - uitkomst vraag 7 enquête

Uit figuur 16 blijkt dat voor 86,13% van de ondervraagde ouders het onderwerp 'grenzen stellen aan mijn puber(s)' een lastig thema is. Slechts 13,87% van de ondervraagde ouders kon op deze vraag 'niet van toepassing' antwoorden. Uit deze vraag komt naar voren dat de meeste ondervraagde ouders (62,30%) moeite hebben met consequent zijn in grenzen stellen aan hun puber(s). Vanuit ons literatuuronderzoek en de gesprekken met opvoedingsdeskundigen linken wij aan dit opvoedthema de ontwikkeling die zich voordoet dat pubers van tegenwoordig steeds mondiger zijn. Deze pubers hebben daarnaast wel behoeften aan duidelijkheid en dus aan grenzen. Juist waar de meest ondervraagde ouders moeite mee lijken te hebben. Wij constateren een samenhangend effect met de wijze waarop men tegenwoordig denkt over gezag. Zoals in de beantwoording op onze deelvragen beschreven wordt dat gezag niet meer vanzelfsprekend is, maar verdiend moet worden, kunnen we hieruit een volgende conclusie trekken. De toenemende mondigheid van de puber(s) en de wijze waarop zij met gezag om gaan kunnen de moeite die ouders lijken te ervaren wat betreft grenzen stellen versterken. De ouders merken dat ze niet zomaar meer gezag krijgen van hun puber(s) en, om in de termen van de puber anno 2010 te denken, zou dit juist 'verdiend' kunnen worden door grenzen en regels te stellen en daarin consequent te blijven. Wanneer we dit koppelen aan onderstaande figuur 17, waarin de beleefde positie van de ouders ten opzichte van hun puber(s) inzichtelijk wordt gemaakt, zien we dat 11,52% van de ouders het idee heeft geen overmacht of gezag meer te hebben én eveneens geven deze ouders aan niet goed te weten of ze hun puber(s) als volwassenen of als kind moeten beschouwen. Vanuit bovenstaande beredenering kunnen wij de conclusie trekken dat het onderwerp 'grenzen stellen aan mijn puber(s)' onderdeel moet gaan vormen van de te ontwikkelen cursus.

Positie van ouders ten opzichte van pubers

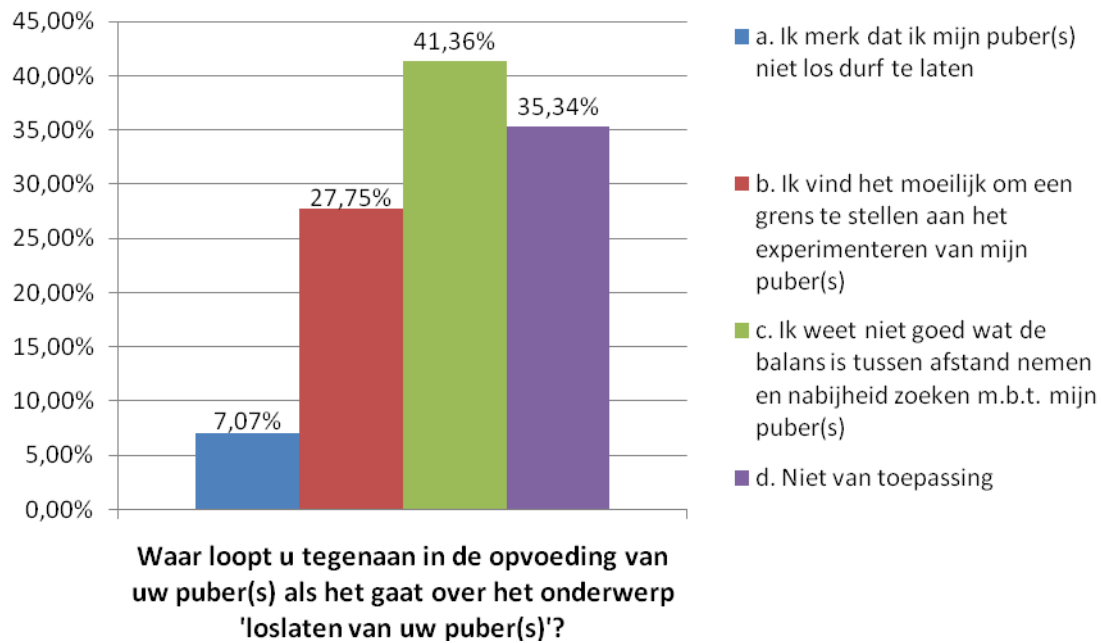


Figuur 17 - uitkomst vraag 15 enquête

Wij concluderen vanuit figuur 17 dat ouders minimaal moeilijkheden ervaren in het innemen van hun positie ten opzichte van hun puber(s). Het overgrote deel van 73,30% kon hier 'niet van toepassing' antwoorden. Wij concluderen dat dit onderwerp niet veel aandacht vereist in de te ontwikkelen cursus voor opvoedingsondersteuning, omdat uit de resultaten blijkt dat ouders daar niet veel behoefte aan hebben. Voor de percentages van 15,45% (ik weet niet goed of ik mijn pubers moet beschouwen als volwassen of als kind) en 13,09% (ik heb het idee dat ik geen overmacht of gezag heb bij mijn pubers) kan dit thema worden aangestipt bij het onderwerp 'grenzen stellen'.

Loslaten van pubers

Naast de onderwerpen grenzen stellen en positie van ouder ten opzichte van de puber vroegen wij de ouders ook naar het onderwerp 'loslaten van mijn puber(s)'. In onderstaand figuur staan de resultaten hiervan weergegeven.



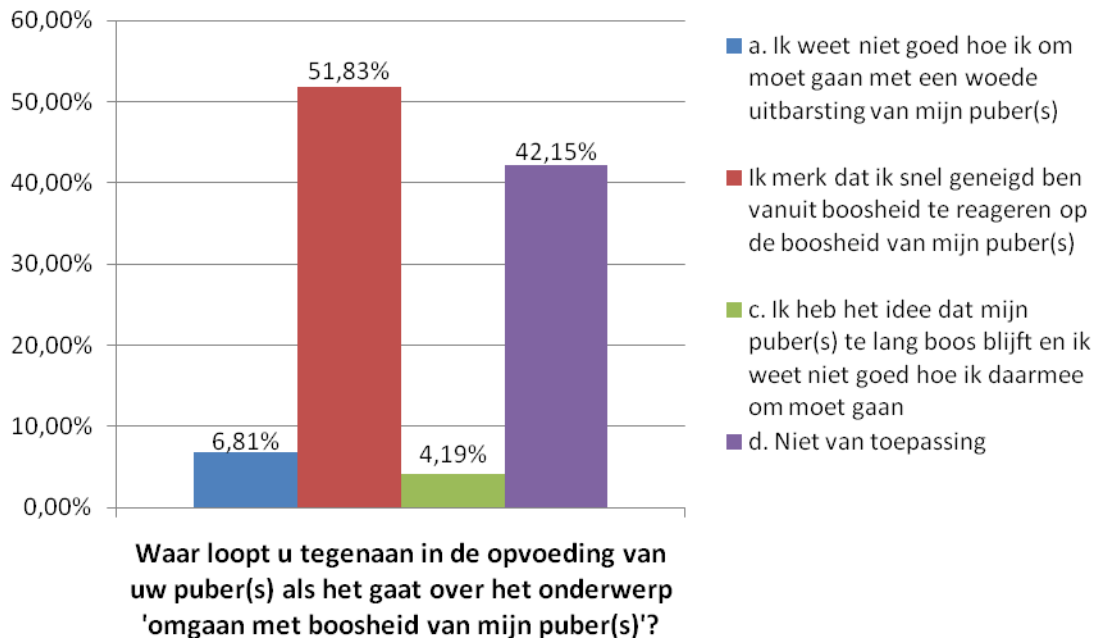
Figuur 18 - uitkomst vraag 8 enquête

Uit de resultaten op deze vraag willen wij voorzichtig concluderen dat het 'loslaten van pubers' bij de ondervraagde ouders redelijk goed lijkt te verlopen. Slechts 7,07% van de ondervraagde ouders merkt dat ze hun puber(s) niet los durven te laten, terwijl 35,34% van de ondervraagde ouders op deze vraag 'niet van toepassing' kon antwoorden. Wij constateren als vervolg op de resultaten uit figuur 16 (grenzen stellen aan pubers) dat de ouders wat betreft het loslaten van hun puber(s) ook hier aanlopen tegen 'grenzen stellen'. Want ouders lijken aan te lopen tegen het grenzen stellen aan het experimenteren van hun puber(s). Daarnaast zien wij ook hier de positie als ouders ten opzichte van hun puber(s) naar voren komen, als het gaat om de balans zoeken tussen afstand en nabijheid.

Wanneer we vanuit deze resultaten een brug slaan naar de te ontwikkelen cursus, concluderen wij vanuit de behoeftepeiling, dat in de praktijk het onderwerp 'grenzen stellen' zeker aanbod moet komen. We stellen ons voor dat we de daaraan onderliggende thema's als positie, experimenteren en gezag etc. onder dit onderwerp kunnen behandelen.

Omgaan met boosheid van pubers

Emoties bij pubers kunnen grillig zijn en voor ouders is het dan niet altijd makkelijk om hier mee om te gaan. We hebben de ouders er naar gevraagd en de resultaten in de onderstaande diagram uitgewerkt.



Figuur 19 - uitkomst vraag 9 enquête

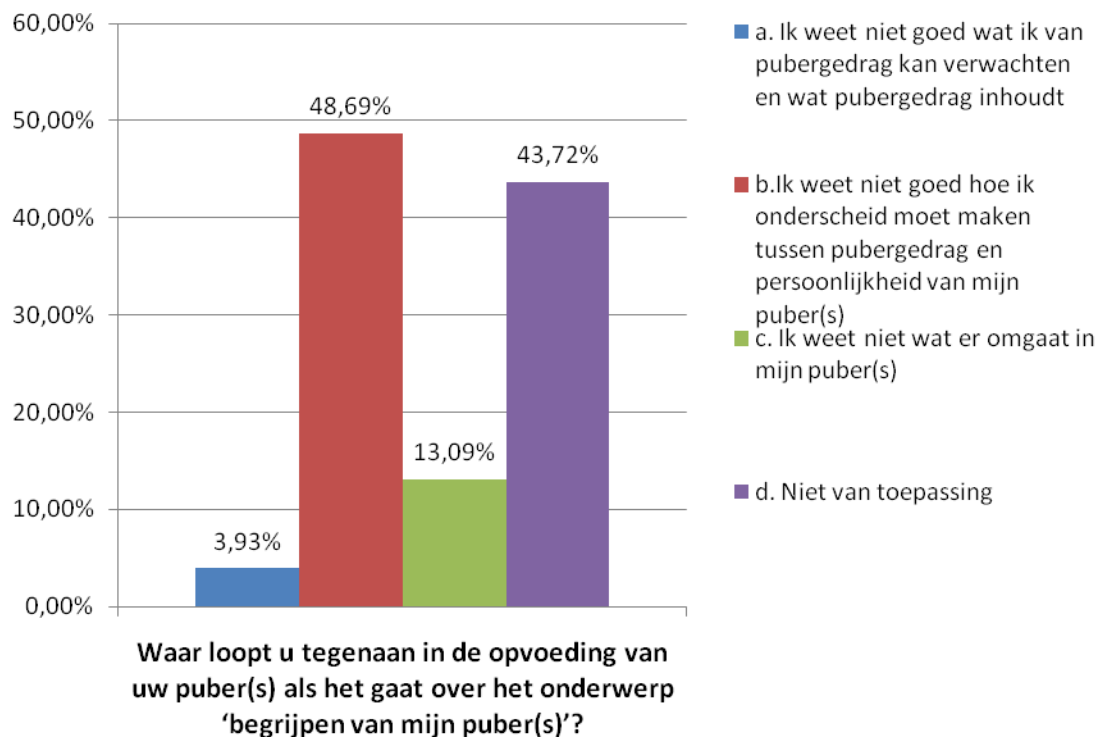
Uit figuur 19 constateren wij dat 51,83% van de ondervraagde ouders moeite heeft met de boosheid van hun puber(s) en hoe ze daarmee om moeten gaan. Deze ouders geven aan dat ze merken snel geneigd te zijn vanuit eigen boosheid op hun puber(s) te reageren.

De overige percentages (6,81% en 4,19%) voor de andere twee opties scoren veel lager dan de optie waarin ouders aangeven snel geneigd zijn uit boosheid op hun puber(s) te reageren. De ondervraagde ouders lijken weinig moeite te hebben met de vraag hoe ze om moeten gaan met een woede uitbarsting van hun puber(s) en nog minder ouders lijken de ervaring te hebben dat hun puber(s) te lang boos blijft en dat ze niet weten hoe ze daarmee om moeten gaan. Ook constateren wij dat een groot aantal ondervraagde ouders op deze vraag 'niet van toepassing' kon antwoorden. Waaruit wij de conclusie trekken dat dit onderwerp geen grote, opzichzelfstaande plaats hoeft te betrekken in de te ontwikkelen cursus, wanneer we alleen uit zouden gaan van de behoeften van deze ouders. Angst en verdriet zijn twee emoties die in deze vraag in de enquête geen plaats hebben gekregen. Achteraf zou dit een completer beeld hebben gegeven van de behoeften van ouders. We belichten nu enkel de omgang met boosheid, terwijl dat niet problematisch blijkt te zijn. De vraag is nu hoe ouders met angst en verdriet van hun puber(s) om kunnen gaan. Nader onderzoek zou hier meer uitsluitsel over kunnen geven. Als we vanuit hier een link leggen naar de uitkomst van de puberenquête komen we voor een verrassende uitkomst te staan. 33,62% van de pubers geeft namelijk aan beter begrepen te willen worden door hun ouders. Daarnaast vindt 20,26% van de pubers dat hun ouders op een andere manier met de emoties van de pubers om zouden moeten gaan. Wij concluderen hieruit dat we in de te ontwikkelen cursus rekening moeten houden met de wensen en behoeften van de pubers. Wij vinden deze thema's van dusdanig belang dat we de behoeften van de pubers hierin serieus nemen. De vraagstelling aan de pubers is wel in het algemeen gesteld, en niet alleen op boosheid gericht. Dit maakt de vraagstelling van de puberenquête

betrouwbaarder, wat voor ons ook mede de doorslag heeft gegeven om deze onderwerpen mee te nemen in het ontwikkelen van de cursus.

Begrijpen van pubers

Vaak horen we ouders over het 'vreemde' gedrag van hun pubers. Ze weten niet goed wat puberen nu precies inhoudt en hoe ze met het pubergedrag van hun pubers om moeten gaan. We hebben ouders gevraagd of ze moeilijkheden ervaren in het begrijpen van hun pubers. De resultaten hebben we verwerkt in de onderstaande diagram.

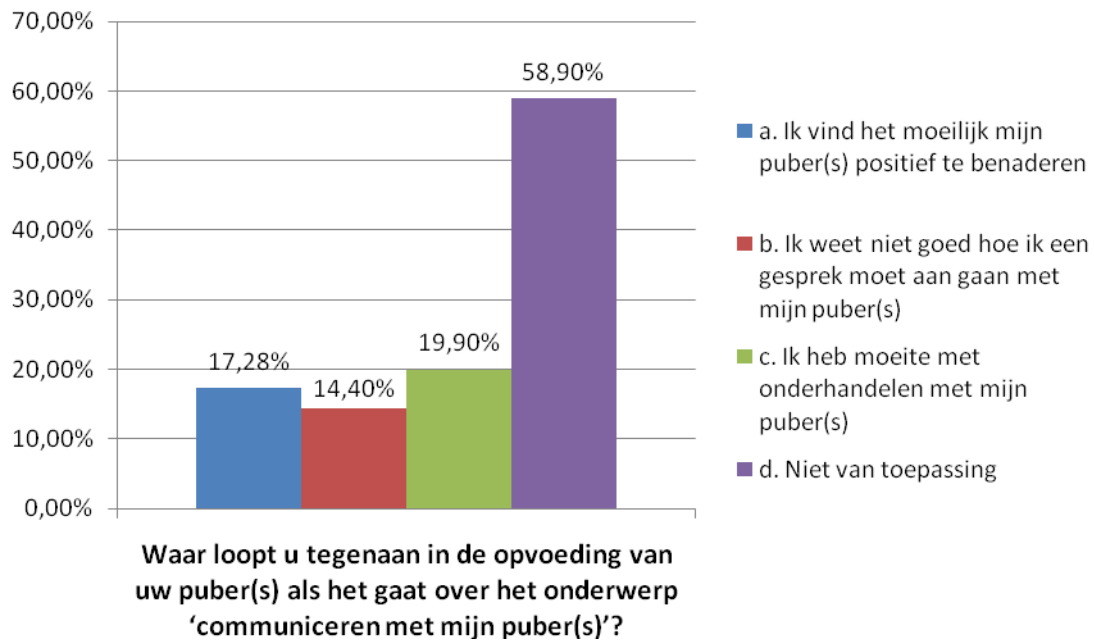


Figuur 20 - uitkomst vraag 10 enquête

Wanneer we naar figuur 20 kijken, zien wij dat de ondervraagde ouders goed op de hoogte zijn van wat ze van pubergedrag kunnen verwachten en wat pubergedrag inhoudt. Er wordt voor 3,93% bevestigend antwoord gegeven op de onwetendheid over wat men van pubergedrag kan verwachten en wat pubergedrag inhoudt. En daarnaast weet het merendeel van de ouders ook wat er omgaat in hun puber(s); Slechts voor 13,09% wordt hier bevestigend antwoord gegeven dat men dit niet weet. We zouden hieruit kunnen concluderen dat de (christelijke) ouders die wij ondervraagd hebben, geen behoeften hebben aan algemene informatie over de puber zelf. Toch zien wij ook dat de ondervraagde ouders wel worstelen met het onderscheid tussen pubergedrag en de persoonlijkheid van hun puber(s). Namelijk 48,69% van de ondervraagde ouders heeft deze optie aangevinkt. Ook al is dit misschien geen specifieke behoefte van ouders lijkt het ons wel een belangrijke basis als psycho educatie voor de rest van de cursus. Wij worden in deze conclusie bevestigd door de uitkomst van de puberenquête waar we zien dat 33,62% van de pubers aangeeft meer begrepen te willen worden door hun ouders.

Communicatie met pubers

We hebben de ouders ook gevraagd naar de communicatie met hun pubers. We waren hier vooral benieuwd of ze de verandering van autoritair naar een meer onderhandelingshuishouden hier ook voor moeilijkheden zorgt. De resultaten hiervan zijn uitgewerkt in onderstaand diagram.



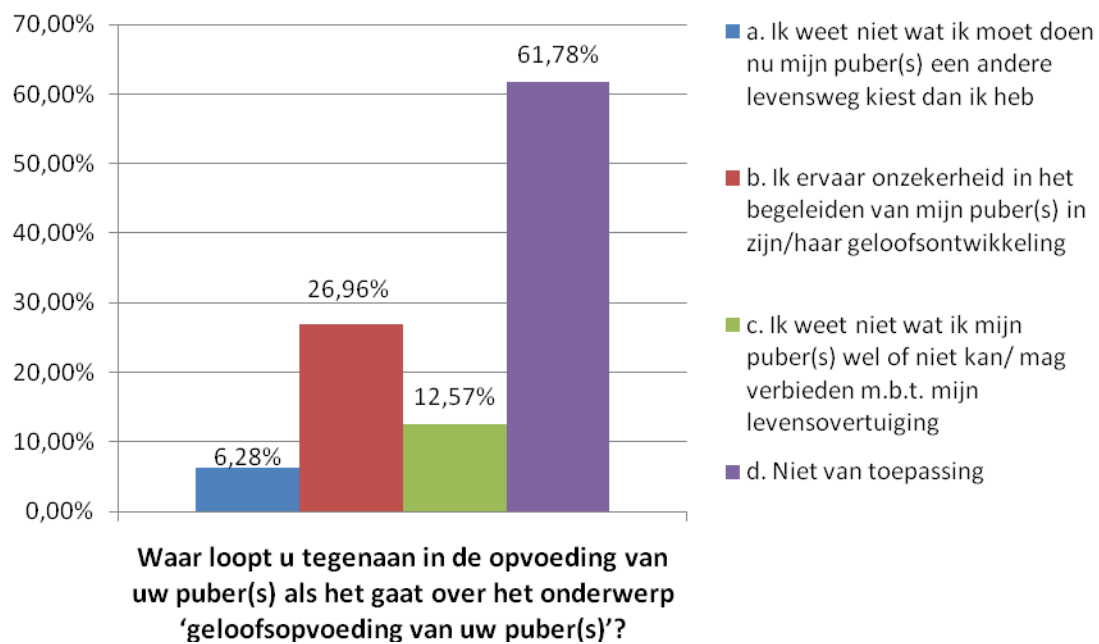
Figuur 21 - uitkomst vraag 11 enquête

De uitkomst uit figuur 21 is verassend. Wij constateren dat meer dan de helft van de ondervraagde ouders 'niet van toepassing' als antwoord kon geven op deze vraag. Wij hadden verwacht dat veel ouders hier wel tegen aan zouden lopen, omdat wij het in veel opvoedingsboeken als thema naar voren zien komen. De overige opties van de vraag liggen wat betreft de percentages relatief lager dan de optie 'niet van toepassing'. Dit zou kunnen betekenen dat ouders relatief weinig moeite hebben met het communiceren met hun puber(s). Wanneer wij deze resultaten vergelijken met de resultaten van de puberenquête, valt het ons op dat ouders en pubers hierover een wat tegenstrijdige mening lijken hebben. Van de ondervraagde pubers vindt 22,41% van de pubers dat hun ouders mogen leren beter met elkaar, als gezin, te kunnen praten en met elkaar in gesprek te kunnen gaan. Daarnaast, wat nauw verbonden ligt aan het onderwerp communiceren, vindt 15,52% van de ondervraagde pubers dat ouders mogen leren duidelijker aan te geven wat wel en wat niet mag.

Ook wanneer wij terugzien op ons gesprek met één van de opvoedingsdeskundigen die wij hebben gesproken, zijn wij verrast. Waar het bekend is geworden dat deze instelling juist een cursus voor opvoedingsondersteuning met als specifiek thema 'communicatie met je puber(s)' ontwikkeld heeft. Zij hebben deze cursus ontwikkeld nadat zij onderzoek hadden gedaan naar de behoeften van ouders. Dit roept bij ons verschillende vragen op: 'hebben ouders goed door wat wordt bedoeld met communiceren met je puber?', 'weten ouders wat een puber verwacht van communiceren?' en tot slot vragen wij ons af hoe het mogelijk is dat de uitkomsten van twee onderzoeken zo verschillend kunnen zijn in relatief korte tijd? Wij concluderen hieruit dat dit thema verdere belangstelling en onderzoek vraagt. Ook al hebben we nog onvoldoende antwoord op bovenstaande vragen, die bij ons opkomen na de uitkomsten, zien we wel reden genoeg om het onderwerp 'communiceren' op te nemen in de te ontwikkelen cursus. Over de manier waarop we dit onderwerp in de cursus zouden kunnen integreren, komen we verder in deze analyse op terug.

Geloofsopvoeding

Gezien de geloofsopvoeding een wezenlijk onderdeel is van de opvoeding binnen christelijke gezinnen en door de christelijke identiteit van stichting Schuilplaats was het zeker op zijn plaats om dit thema aan de orde te stellen in de enquêtes.



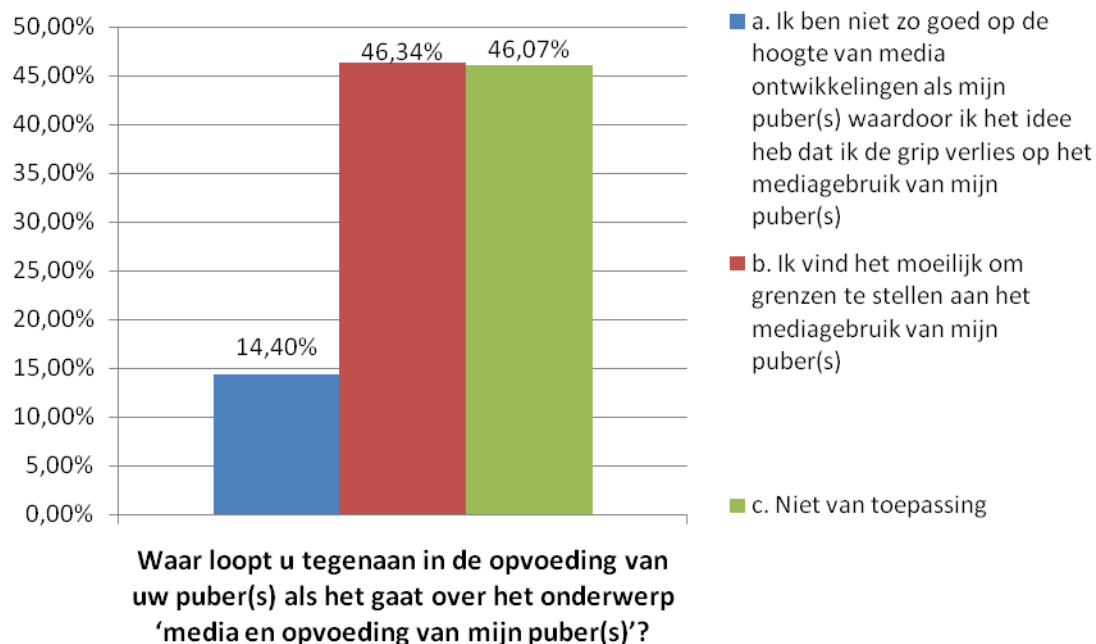
Figuur 22 - uitkomst vraag 12 enquête

Wij constateren vanuit figuur 22 dat 26,96% van de ondervraagde ouders instemt met het ervaren van onzekerheid wat betreft het begeleiden van hun puber(s) in zijn/haar geloofsontwikkeling. Dit percentage ligt hoger dan wij voorafgaand aan het onderzoek hadden verwacht. We zijn ervan geschrokken dat uit de resultaten blijkt dat ouders het echt moeilijk lijken te vinden om hun puber(s) te begeleiden in hun geloofsontwikkeling. Wij denken dat dit verband zou kunnen houden met de toenemende secularisatie binnen de kerk. De veranderingen die dit met zich mee brengt, waar pubers vraagtekens gaan zetten achter jarenlange tradities, kan ouders onzeker maken om duidelijke antwoorden te geven. Met deze beredenering zou het betekenen dat dit percentage 20 jaar geleden lager geweest zou zijn. Daarnaast denken wij dat deze vraagstelling niet zou hebben aangesloten bij de ouders, want er was minder sprake van een democratische gezinscultuur. Maar er was sprake van meer navolging en minder van overleg en gesprekken over geloofsontwikkeling en begeleiding binnen het gezin.

Wanneer uit deze resultaten blijkt dat 29,96% aangeeft onzekerheid te ervaren, zijn wij van mening dat er binnen de te ontwikkelen cursus tenminste wel iets met geloof en opvoeding gedaan moet worden. Wij concluderen dat merendeel van de ondervraagde ouders geen moeite ervaart met de geloofsopvoeding van hun puber(s), waardoor wij enerzijds van mening zijn dat dit geen specifiek thema in de te ontwikkelen cursus hoeft te worden. Anderzijds achten wij het van belang dat er voor de 29,96% ouders handvatten aangereikt worden zodat ook bij hen de geloofsopvoeding een vastere grond kan krijgen. Op basis van de resultaten uit bovenstaande figuur trekken wij de conclusie dat geloofsopvoeding een plaats moet krijgen binnen de cursus. Vanuit de christelijke identiteit van de instelling, wordt juist dit onderwerp serieus genomen. Stichting Schuilplaats onder andere staat er voor dat opvoeden geschiedt vanuit een christelijke levensovertuiging en het is van belang dat dit in de opvoeding een zekere basis heeft. Daarom zal er ongetwijfeld in de te ontwikkelen cursus voor opvoedingsondersteuning aandacht geschonken worden aan deze onmisbare grondslag voor een christelijke opvoeding. Daarnaast verwachten wij dat de veranderingen in maatschappij en kerk en de gevolgen daarvan voor het christelijke gezin in de toekomst zullen toenemen, achten wij het van belang om de ouders toe te rusten op dit gebied. De integratie hiervan in de cursus zou vorm kunnen krijgen door ieder thema toe te spitsen op het geloof en geloofsopvoeding.

Mediaopvoeding

De laatste jaren is er veel aandacht voor jongeren en moderne mediaontwikkeling. Door alle berichten in kranten, vanuit kerken en scholen wilden wij graag zien wat de werkelijke behoeften van ouders zijn ten opzichte van dit thema.

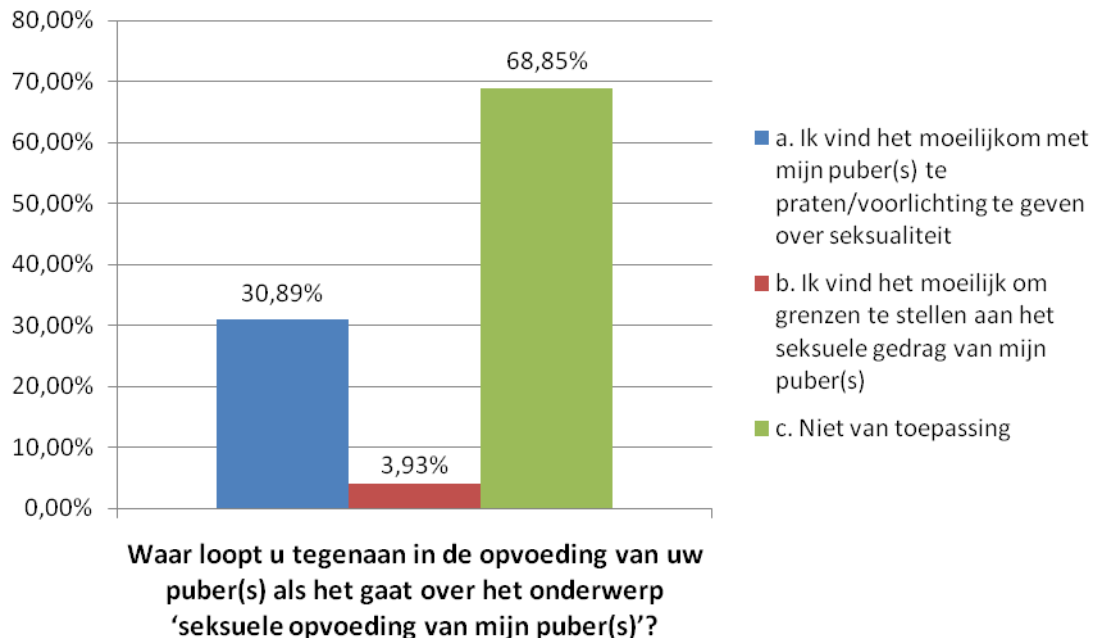


Figuur 23 - uitkomst vraag 13 enquête

Wij concluderen dat figuur 23 een juiste afspiegeling is van de opvoeding anno 2010. Een huidige maatschappij waarin media onmisbaar blijkt te zijn geworden. En, zoals vanuit onze literatuurstudie blijkt, ook een belangrijk deel uit maakt in de ontwikkeling van pubers. Vanuit de resultaten blijkt dat de ondervraagde ouders massaal moeite lijken te ervaren om grenzen te stellen aan het mediagebruik van hun puber(s). Waar bij figuur 16 blijkt dat ouders moeite hebben met grenzen stellen aan hun puber(s) zien we dat hier opnieuw terugkomen. Het percentage dat moeite heeft met het stellen van grenzen aan het mediagebruik van hun pubers zou verklaard kunnen worden uit de generatiekloof en onwetendheid van ouders op het gebied van media. Het bestaan van een generatiekloof tussen de huidige generatie pubers en ouders is naar voren gekomen tijdens onze literatuurstudie. Deze beredenering klopt echter niet als we kijken naar het percentage (14,40%) van de ouders dat aangeeft niet goed op de hoogte te zijn van de ontwikkelingen binnen de media. Dit percentage is relatief klein ten opzichte van de ouders die aangeven wel voldoende op de hoogte te zijn van de ontwikkelingen op het gebied van media. Wanneer we kijken naar de uitkomsten van de puberenquête valt het ons op dat pubers aangeven het noodzakelijk te vinden dat ouders in de cursus voor opvoedingsondersteuning leren anders om te gaan met media en hun mediagebruik (27,59% van de pubers geeft dit aan), hieruit concluderen wij dat de ouders en pubers op dit gebied geen aansluiting met elkaar lijken te hebben. Hieruit trekken wij de conclusie dat de betekenis van media voor ouders en de betekenis die pubers hechten aan het gebruik van media verschillend zijn ten opzichte van elkaar, dat blijkt ook uit de literatuurstudie. Hier zien wij dat ouders van nu, de pubers van de nieuwe generatie wat dat betreft niet goed kunnen begrijpen. De generatiekloof zou naar onze mening hier een belangrijke rol spelen. Het opnemen van het onderwerp 'mediaopvoeding' lijkt noodzakelijk in de cursus voor opvoedingsondersteuning.

Seksuele opvoeding

Een gevoelig, maar wel belangrijk onderwerp is seksualiteit. Hoewel er vaak gesproken wordt over vermindering van het taboe op seksualiteit binnen de christelijke gezinnen zijn wij op zoek gegaan naar de moeilijkheden die de ouders op dit gebied ervaren.



Figuur 24 - uitkomst vraag 14 enquête

De uitkomsten op deze vragen vinden wij opvallend en onverwachts. We constateren dat door 68,85% op deze vraag met 'niet van toepassing' antwoord gegeven is. Terwijl dit thema juist binnen de christelijke gezinnen een gevoelig punt lijkt te zijn, zoals blijkt uit de gesprekken met medewerkers van middelbare scholen, kerken en opvoedingsdeskundigen. We vragen ons af wat de achtergrond van deze uitkomsten kunnen zijn. De enquête is anoniem, waardoor wij geneigd zijn te denken dat dit de drempel wegneemt om hier eerlijk antwoord op te geven. Of ligt er op seksualiteit nog altijd zo'n groot taboe, dat ouders het binnen hun gezin ongemoeid laten en ook bij de beantwoording van de enquête er aan voorbij gaan? Hieruit concluderen wij dat ouders er mogelijk liever niet over praten en dus liever ook niet in een cursus voor opvoedingsondersteuning. Al met al vragen we ons hier af of we een reëel beeld hebben gekregen over de seksuele opvoeding van pubers.

Wanneer we deze vraag dieper zouden kunnen onderzoeken, zijn we benieuwd naar de gehele seksuele opvoeding door ouders: Wanneer start dit? Hoe verloopt het? Wat is het taboe rondom seksualiteit? Etc.

Wanneer we een brug slaan naar de uitkomsten van de puberenquête zien we dat 9,05% van de pubers vinden dat hun ouders moeten leren anders om te gaan met hun seksuele opvoeding.

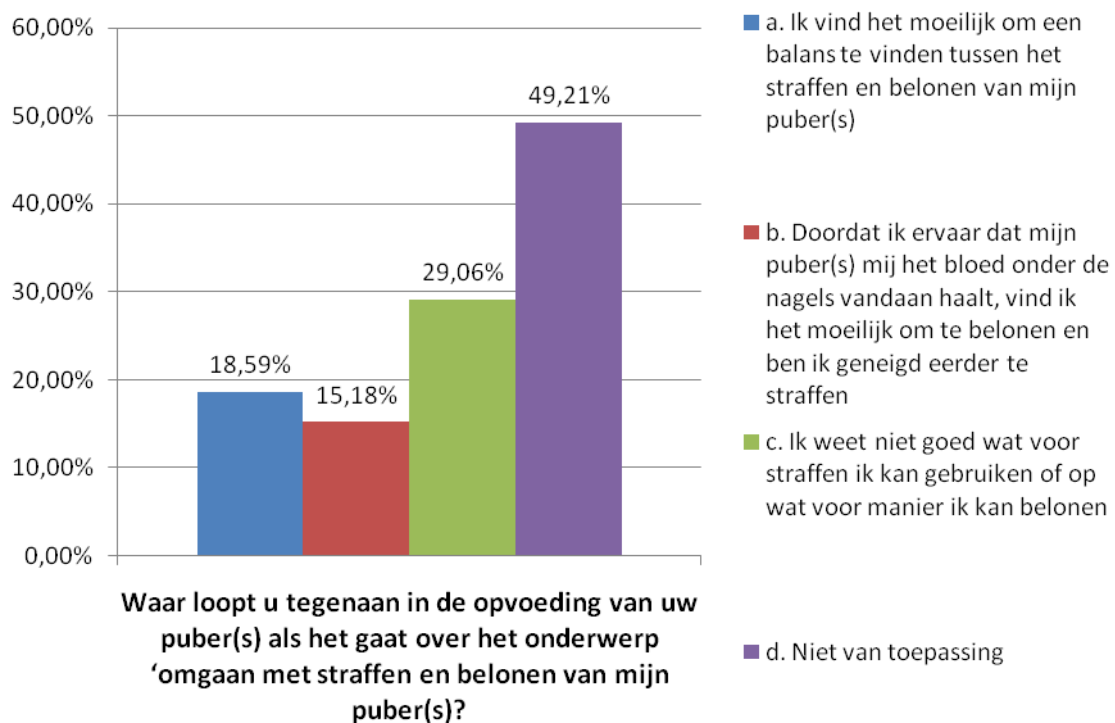
Wanneer we die resultaten vergelijken met de resultaten uit figuur 24, dan zien we wel een overeenkomstig beeld. Wel schrijven we hier onze kanttekeningen bij, omdat het om pubers gaat. Hebben pubers wel zin om over seksualiteit te praten? Zien ze dat wel zitten met hun ouders? Of gaan ze het liever uit de weg?

Ouders blijken de seksuele opvoeding minder moeilijk te vinden dan we hadden verwacht. Toch heeft wel 30,89% van de ouders moeite met het geven van voorlichting aan hun pubers. Als we dit

omrekenen betekent dit dat ongeveer 1 op de 3 ouders hier moeite mee ervaart. Dit geeft voor ons de reden om te besluiten om zo mogelijk seksuele opvoeding als thema in de cursus op te nemen.

Straffen en belonen

De overgang van kindertijd naar puberteit is groot. Een grote verandering voor ouders in de omgang met hun kinderen. Dit brengt ook veranderingen met zich mee op het gebied van belonen en straffen. Hoe staan ouders hierin? Welke moeilijkheden ervaren zij hierin? We gingen op zoek naar de antwoorden op deze vragen en we hebben de resultaten in de onderstaande diagram uitgewerkt.



Figuur 25 - uitkomst vraag 16 enquête

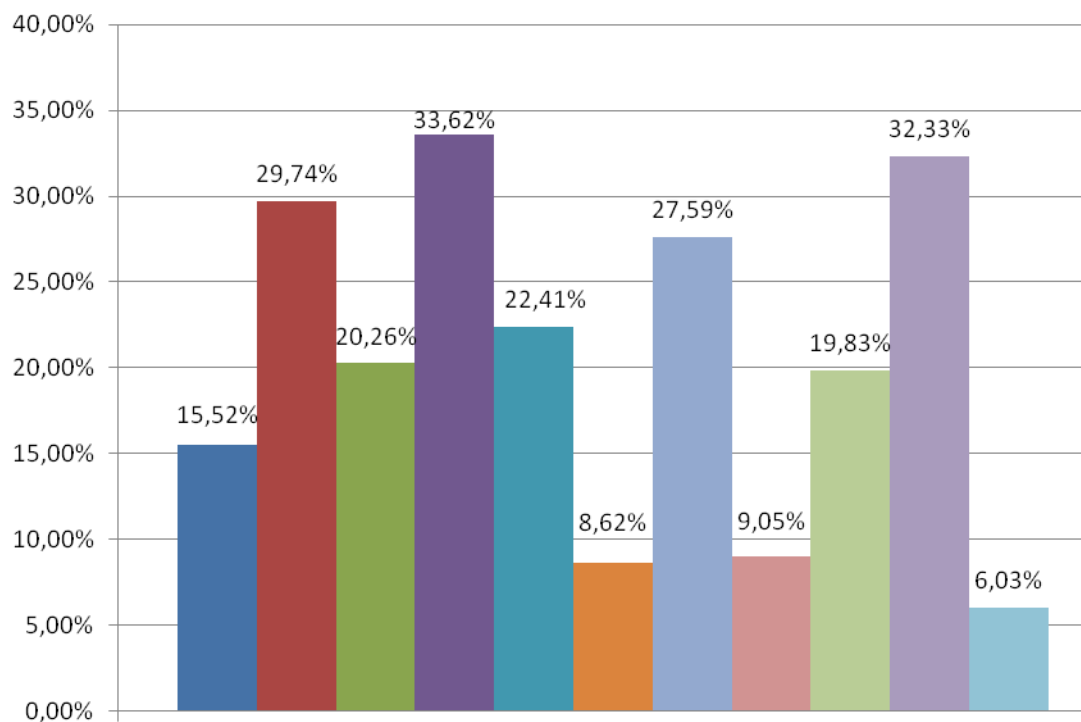
Uit de resultaten bij figuur 25 blijkt dat merendeel van de ouders weleens aanloopt tegen het onderwerp 'omgaan met straffen en belonen van mijn puber(s)'. Vooral het niet goed weten welke straffen er gebruikt kunnen worden en op welke manier ouders straffen en beloningen kunnen inzetten, scoort redelijk hoog (29,06%). 18,59% van de ouders heeft niet het idee een goede balans te hebben tussen straffen en belonen.

Ook wanneer we kijken naar de resultaten uit de puberenquête zien we dat 19,83% van de pubers vinden dat hun ouders wat betreft dit onderwerp nog wel iets zouden kunnen leren.

Wij concluderen dat in de te ontwikkelen cursus aandacht besteedt kan worden door het inzicht van de ouders te bevorderen en daarbij praktische handreikingen te geven als het gaat over het onderwerp 'omgaan met van straffen en beloningen'.

Bevindingen pubers

Aan de pubers hebben we de vraag voorgelegd wat zij graag zouden willen dat hun ouders zouden leren in een cursus voor opvoedingsondersteuning. We hebben de resultaten vastgelegd in de onderstaande diagram.



Stel je voor, je ouders volgen een cursus voor opvoedingsondersteuning. Wat zou jij willen dat je ouders leren in de cursus?

- a. Dat ze leren duidelijk aan te geven wat ik wel en wat ik niet mag
- b. Dat ze meer te weten komen over hoe ze mij zelfstandig kunnen laten worden
- c. Dat ze om kunnen gaan met mijn emoties (bang, blij, boos, bedroefd) en het gedrag dat daarbij hoort
- d. Dat ze mij beter zullen begrijpen
- e. Dat we beter met elkaar kunnen praten en met elkaar in gesprek kunnen gaan
- f. Dat ze meer kunnen praten over het geloof en laten zien van hun geloofsbeleving
- g. Dat ze leren anders om te gaan met de media en mijn gebruik van de media (computer, internet, radio, enz.)
- h. Dat ze leren anders om te gaan met mijn seksuele opvoeding
- i. Dat ze anders leren omgaan met straffen en belonen
- j. Ik vind dat mijn ouders niets hoeven te leren in een cursus voor opvoedingsondersteuning
- k. Anders

Figuur 26

Vanuit figuur 26 zien we dat pubers vooral de behoefte hebben beter begrepen te worden door hun ouders. De vraag die hierbij bij ons op komt is of ouders wel weten wat er in de pubers omgaat. Het lijkt ons van belang om hier in de cursus aandacht aan te besteden. Gelukkig geeft ook 32,33% van de pubers aan dat ze tevreden zijn met de manier van opvoeden en dat hun ouders niets hoeven te leren in een cursus voor opvoedingsondersteuning. Andere thema's die pubers belangrijk vinden wat hun ouders leren, zijn het zelfstandig laten zijn van de puber en anders omgaan met het mediagebruik van de puber. Deze uitkomsten geven het signaal af dat dit thema's zijn waar ouders mee aan de slag moeten in de cursus voor opvoedingsondersteuning. We moeten hierbij nogmaals de kanttekening plaatsen dat niet goed te bepalen is hoe betrouwbaar de antwoorden zijn van de pubers omdat deze in eigen belang geïnterpreteerd kunnen zijn, vooral als het thema's betreft die verband houden met grenzen stellen. De uitkomsten van de meeste thema's zijn redelijk overeenkomstig met de antwoorden die ouders hebben ingevuld in de enquêtes.

Overige thema's

Naast alle thema's die al aan de orde zijn geweest, hebben ouders in ons onderzoek ook de ruimte gekregen om nog andere thema's aan te geven waar ze moeite mee hebben in de opvoeding van hun pubers. De meest voorkomende en belangrijkste thema's hebben we eruit gehaald en komen hieronder kort aan de orde:

- De omgang met andere pubers, met name vrienden
- De omgang met andere gezinsleden, broers en zussen
- Negeren van regels en het opzoeken/ overschrijden van grenzen
- Geslotenheid van de puber
- Geldbesteding

Deze overige thema's zijn voor ons niet leidend voor het opstellen van de cursus. Veel thema's zijn te linken aan de gestelde thema's in ons onderzoek. Wij constateren dat de omgang met andere, pubers of gezinsleden, en de geldbesteding nieuwe thema's zijn die binnen ons project naar voren komen. Wij concluderen dat 'omgang met andere pubers en gezinsleden' geïntegreerd zou kunnen worden in op zichzelf staande thema's. Het thema 'geldbesteding' zouden we kunnen integreren bij het thema 'grenzen stellen'.

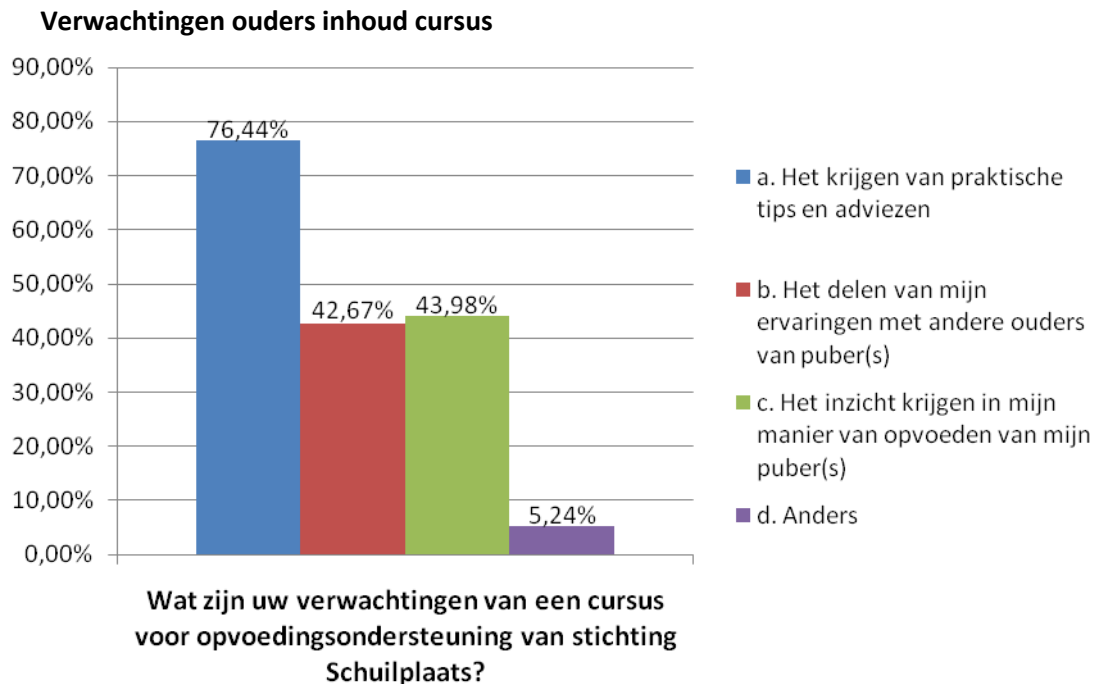
Overige opmerkingen die gegeven werden bij deze vraag, zijn:

- *Waarom zou er weer een cursus ontwikkeld moeten worden? Er zijn overal cursussen voor en waarom ondersteunen ouders elkaar niet meer?*
Dit soort opmerkingen zijn verschillende keren naar voren gekomen. Hieruit blijkt dat de steun van ouders onderling is afgenomen en gemist wordt. Ouders blijken hier eerst behoeften aan te hebben, voordat men de stap neemt om deel te nemen aan een cursus voor opvoedingsondersteuning.
- Uit de opmerkingen blijkt dat ouders ook veel vreugde ervaren aan de opvoeding van hun puber(s). Dit is een mooie constatering naast alle moeilijkheden die de ouders ervaren.
- *"Ik ben mijn eigen puberteit nog niet vergeten en ik weet nog goed wat mij toen mateloos irriteerde. Ik probeer dat nu anders te doen."*

Deze opmerking heeft ons stil gezet bij het belang van stilstaan bij de eigen puberteit van de ouders. We zouden dit mee kunnen nemen voor de te ontwikkelen cursus.

Paragraaf 1.5: Praktische vormgeving

Naast het belang om de moeilijkheden waar ouders tegenaan lopen in de opvoeding van hun puber(s) in kaart te brengen, willen we ook in de praktische vormgeving aansluiten bij de wensen en behoeften van ouders. We hebben gevraagd naar de visie van de ouders over het doel van de cursus, de thema's die ouders graag terug willen zien komen, de lengte van de cursus, betrokkenheid van de puber(s) en de rol van Bijbelse verdieping in de cursus. Hierbij hebben we ook de pubers om hun mening gevraagd over verschillende gebieden. In figuur 27 tot 32 zullen de uitkomsten hiervan uitgewerkt worden.



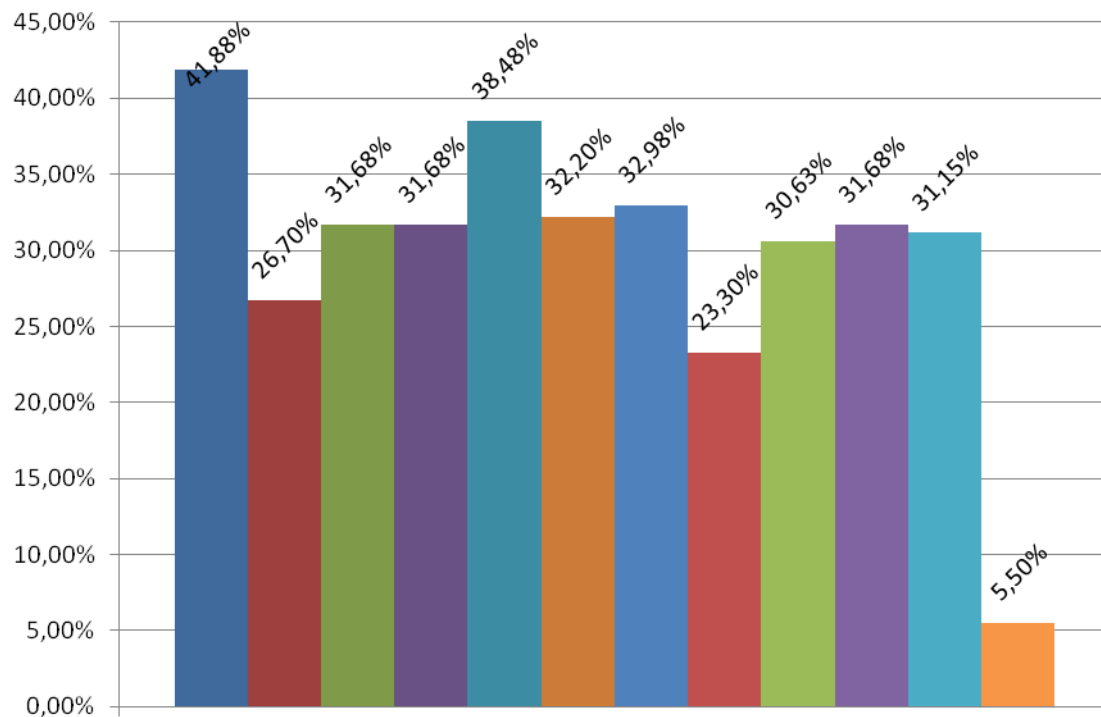
Figuur 27 - uitkomst vraag 21 enquête

Het krijgen van tips en adviezen lijkt voor ouders een belangrijk onderdeel in de cursus te zijn. 76,44% van de ouders zou dit graag terug zien komen in de te ontwikkelen cursus. Het delen van ervaringen en het krijgen van inzicht staan ongeveer gelijk. Wij concluderen dat deze thema's in de cursus wel van belang zijn, maar dat het praktische de boventoon moet spelen. Het verkrijgen van inzicht en het delen van ervaringen kunnen naar ons idee een basis vormen voor het vormen van praktische tips en adviezen.

Belangrijke aanvullende verwachtingen van ouders die ze bij deze vraag aangaven, zijn:

- Aandacht voor maatschappelijke veranderingen.
- Het laten doorklinken van Bijbelse liefde en hoe ouders dit kunnen toepassen in de opvoeding.

Thema's voor in de cursus volgens ouders



Als de cursus voor opvoedingsondersteuning voor u gemaakt zou worden, welke onderstaande thema's zouden daar zeker in opgenomen moeten zijn?

- a. Grenzen stellen aan mijn puber(s)
- b. Het loslaten van mijn puber(s)
- c. Omgaan met boosheid van mijn puber(s)
- d. Het begrijpen van mijn puber(s)
- e. Communiceren met mijn puber(s)
- f. Geloofsopvoeding van mijn puber(s)
- g. Mediaopvoeding van mijn puber(s)
- h. Seksuele opvoeding van mijn puber(s)
- i. Mijn positie als ouder ten opzichte van mijn puber(s)
- j. Omgaan met straffen en belonen van mijn puber(s)
- k. Ik heb geen behoefte aan een cursus voor opvoedingsondersteuning
- l. Anders

Figuur 28 - uitkomst vraag 22 enquête

Ouders hebben verschillende thema's aangegeven, maar de percentages lijken redelijk verdeeld. Wij vinden het opvallend dat de behoeften die we hebben getoetst bij de thema's, niet altijd overeen komen met de thema's die de ouders graag naar voren zien komen in de cursus. Wij vragen ons af wat hiervan de betekenis is. We nemen als voorbeeld communiceren, waarbij ouders aangeven relatief weinig moeite te ervaren. In dit gedeelte van de enquête scoort 'communiceren' juist wel hoog. Het zou kunnen zijn dat mensen bij deze vraag vooral voor een andere ouder hebben gedacht

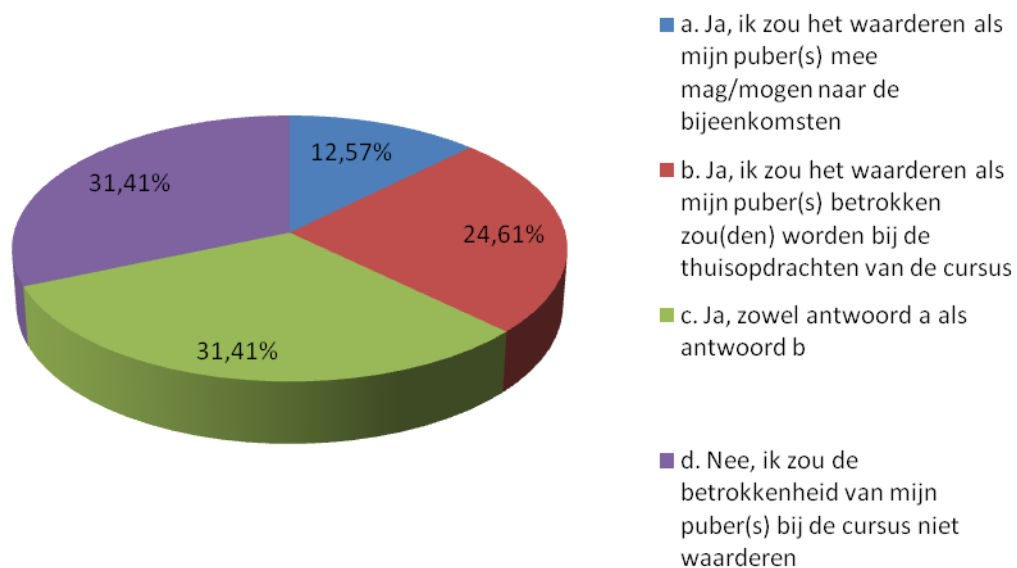
en niet reflecterend op hun eigen gezinssituatie hebben gekeken, dit zou het verschil naar ons idee kunnen verklaren.

Het stellen van grenzen steekt met kop en schouders boven de andere thema's uit, overeenkomstig met de resultaten uit figuur 16. Wij worden hierin bevestigd in onze conclusie dat dit onderwerp zeker een plaats moet krijgen binnen de cursus. Dit geldt ook voor de thema's 'media opvoeding' en 'geloofsopvoeding'. Bij figuur 28 is het weer opvallend dat de seksuele opvoeding naar onze verwachting lager scoort. De vraag is hoe werkelijkheidsgetrouw de resultaten wat betreft dit thema zijn. Alleen nader onderzoek zou hierover uitsluitsel kunnen geven.

De conclusies die we bij het deel 'specifieke thema's' hebben getrokken, zijn voor ons doorslaggevend voor het wel of niet opnemen van onderwerpen in de te ontwikkelen cursus. Figuur 28 lijkt deze conclusies voor een groot deel te onderstrepen. Voor wat betreft het thema 'communiceren' willen we een uitzondering maken om dit thema wel op te nemen in de cursus. De reden hiervoor zien wij in de basis die het communiceren heeft voor heel veel andere opvoedthema's. We willen dit thema integreren in de cursus door er een op zichzelf staand thema van te maken en daarnaast willen we het terug laten komen in de bespreking van andere thema's. Hierbij denken wij aan de manier waarop men grenzen stelt, praten over media etc.

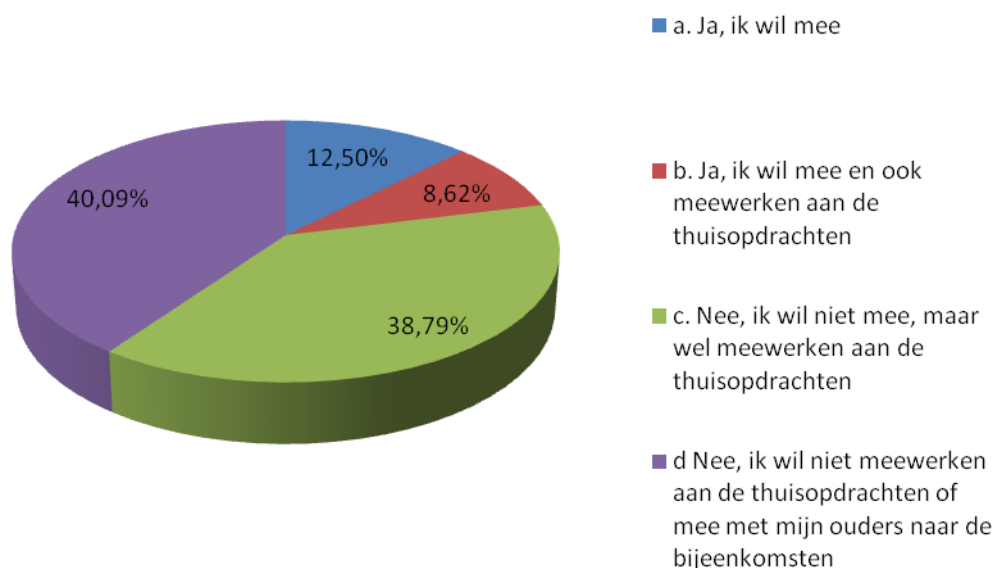
Betrokkenheid pubers in de cursus

Zou u het waarden als uw puber(s) betrokken zou(den) worden bij de cursus voor opvoedingsondersteuning?



Figuur 29 - uitkomst vraag 23 enquête

Pubers over hun betrokkenheid in de cursus



Figuur 30

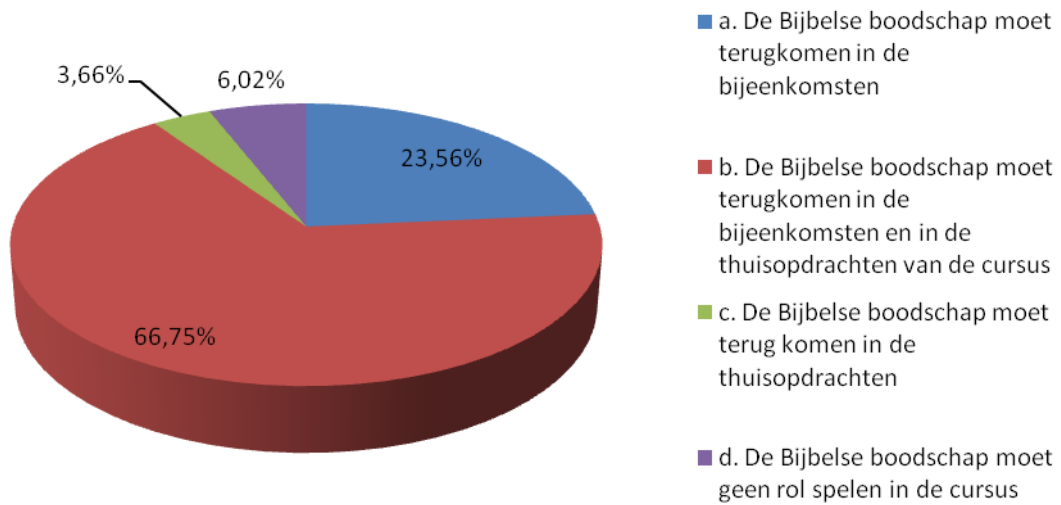
Betrokkenheid van pubers in de cursus lijkt door ouders te worden gewaardeerd. Meer dan de helft van de ouders (68,59%) zou het waarderen wanneer pubers op wat voor wijze dan ook, mee naar de cursus of in de thuisopdrachten, betrokken worden bij de cursus.

In figuur 30 wordt weergegeven wat de pubers denken over hun betrokkenheid in de te ontwikkelen cursus voor opvoedingsondersteuning. Wij constateren dat meer dan de helft (59,09%) van de ondervraagde pubers bereidt zijn tot enige deelname aan de cursus. Wij zijn tevreden over deze uitslag die wij kunnen constateren, omdat wij dit zien als een positief punt voor de pubers. De onverschilligheid die vaak tijdens de puberteit geuit wordt door pubers, zien wij hierin niet terug. Hieruit maken wij ook op dat pubers het beste voor hebben met hun ouders en ook mee willen werken aan een opvoeding die voor beide partijen goed zou zijn. Het grootste deel (38,79%) van deze groep wil niet mee naar de cursus, maar wil wel meewerken aan de thuisopdrachten.

Uit bovenstaande kunnen wij concluderen dat de betrokkenheid van pubers zeker in de te ontwikkelen cursus opgenomen moet worden. Ook vanuit de gesprekken met deskundigen, met name met Keith Bakker (zie *uitwerking bijlage 5*) wordt ons duidelijk wat voor belang het heeft dat pubers betrokken worden bij het programma dat hun ouders volgen en de ontwikkeling die de ouders daarbij doormaken. De percentages van de pubers die wel mee willen naar de cursus liggen dichtbij elkaar. Deze percentages zijn niet heel hoog, waardoor wij geneigd zijn deze optie ook te laten vervallen. Wel denken wij dat het goed zou zijn wanneer de pubers in een eerste gesprek, los van het groepsproces van de cursus, uitgenodigd worden om in een gezamenlijk gesprek stil te staan bij de opvoeding en de cursus. Wij denken dat hierdoor de pubers ook meer gemotiveerd zullen raken bij de thuisopdrachten, omdat ze op de hoogte zijn van de cursus die hun ouders volgen. Door dit beleid te volgen zullen we ook tegemoet kunnen komen in de cursus aan de wensen van ouders en pubers.

Rol Bijbelse verdieping in de cursus

Welke rol vindt u dat de Bijbelse boodschap moet spelen in de cursus voor opvoedingsondersteuning?

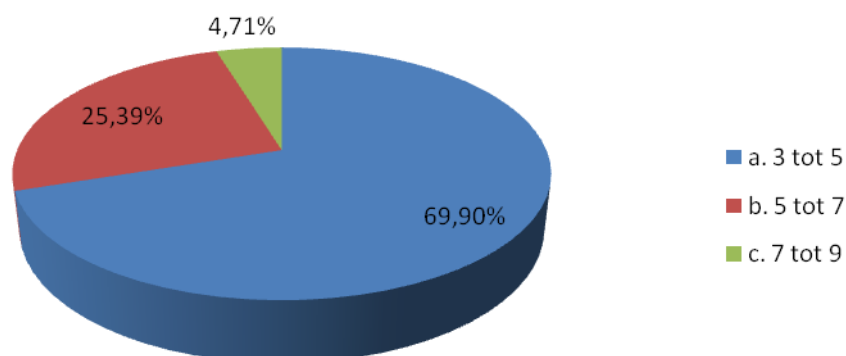


Figuur 31 - uitkomst vraag 24 enquête

Uit de resultaten van figuur 31 blijkt dat 66,75% van de ouders de Bijbelse boodschap terug wil laten komen in de bijeenkomsten en de thuisopdrachten van de cursus. Als we dit leidend zouden laten zijn, zouden we de Bijbelse boodschap ook in beiden onderdelen van de cursus moeten verwerken. De vraag is alleen of dit ook verstandig is met in het oog de verschillende kerkelijke achtergronden van de ouders. Het is de vraag of de 66,75% van de ouders zich dit ook heeft gerealiseerd. Wij concluderen dat het gepast zou zijn om tot een compromis te komen, zodat de Bijbelse boodschap wel verwerkt wordt in de cursus maar alleen in vragende vorm. Hiermee zal onnodige discussie, wat geen toegevoegde waarde heeft voor het doel van een cursus voor opvoedingsondersteuning, worden vermeden. Deze conclusie zien wij ook passend in de christelijke grondslag van stichting Schuilplaats.

Aantal bijeenkomsten cursus

Wat zou u het maximaal aantal bijeenkomsten vinden voor de cursus voor opvoedingsondersteuning?



Figuur 32 - uitkomst vraag 25 enquête

Het grootste gedeelte van de ouders (69,90%) blijkt de voorkeur te hebben voor een cursus van 3 tot 5 bijeenkomsten. De ouders willen ook aanzienlijk veel thema's in de cursus naar voren laten komen, waardoor het niet mogelijk is de cursus te laten bestaan uit 3 bijeenkomsten. Ook wat betreft het groepsproces kunnen te weinig bijeenkomsten nadelige gevolgen hebben (*zie onderzoeksverslag*). De conclusie die we hieruit trekken is dat we vanuit de ouders gezien, in ieder geval de cursus uit 5 bijeenkomsten moeten laten bestaan.